

Josip Čule*
Mr. sc. Danka Hržina**

PRIMJENA EUROPSKOG UHIDBENOG NALOGA U REPUBLICI HRVATSKOJ - OČEKIVANJA I STVARNOST

Europski uhidbeni nalog definira se kao nalog nadležnog pravosudnog tijela države članice za uhićenje i predaju osobe koja se zatekne u drugoj državi članici radi kaznenog progona ili izvršenja zatvorske kazne ili mjere koja uključuje oduzimanje slobode. Taj je nalog zamijenio postupak izručenja između država članica postupkom predaje tražene osobe između pravosudnih tijela zasnovanim na načelu uzajamnog priznanja.

Promjenom Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine broj 76/10) stvorena je ustavna osnova za donošenje Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (Narodne novine broj 91/10, 81/13, 124/13) kojim je u hrvatsko zakonodavstvo implementirala Okvirna odluka Vijeća Europske unije od 13. lipnja 2002. o europskom uhidbenom nalogu i postupku predaje između država članica (2002/584/JHA). Stupanjem na snagu tog Zakona 1. srpnja 2013. domaća pravosudna tijela, a posebno državno odvjetništvo koje je preuzelo aktivnu ulogu u predmetima pravosudne suradnje, suočila su se s novim oblicima pravosudne suradnje zasnovanim na načelu uzajamnog priznanja, načelu učinkovitosti i načelu uzajamnog povjerenja.

Kako bi praktičarima olakšali primjenu europskog uhidbenog naloga, autori u ovom radu analiziraju navedeni oblik pravosudne suradnje koristeći se komparativnom i povijesnom metodom, kao i praksom Suda Europske unije i Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

* Josip Čule, zamjenik glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske

** Mr. sc. Danka Hržina, viša državnoodvjetnička savjetnica u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske

1. UVOD

U uvodu će se ukratko prikazati predmet teme rada, metodologija koja će se koristiti pri obradi teme i temeljeni razlozi zbog kojih je obrađena navedena tema.

Pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji stupio je na snagu Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (Narodne novine broj 91/10, 81/13, 124/13, dalje u tekstu ZPSKSDČ). Tim Zakonom domaće je zakonodavstvo usklađeno s pravnom stečevinom Europske unije (*acquis communautaire*) u dijelu kojim se regulira pravosudna suradnja u kaznenim stvarima, odnosno u onom dijelu u kojem se primjenjuje načelo uzajamnog priznanja na odluke stranih pravosudnih tijela donesene tijekom kaznenog postupka, kao i nakon njegova pravomoćnog okončanja. Prema navedenom načelu, koje se smatra “specifičnošću Europske unije i predstavlja jednu od značajnih originalnosti europskog prostora”,¹ odluka pravosudnog tijela donesena u jednoj državi članici Europske unije (npr. EUN, odluka o privremenom oduzimanju predmeta, odluka o privremenim mjerama osiguranja oduzimanja imovinske koristi, odluka o oduzimanju imovinske koristi, presuda kojom je izrečena zatvorska kazna ili druga mjera koja uključuje oduzimanje slobode) izvršava se u drugoj državi članici Europske unije kao odluka njezinih pravosudnih tijela. Prema tome, pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji Hrvatska je postala dio prostora slobode, pravde i sigurnosti u kojem odluke pravosudnih tijela država članica Europske unije slobodno cirkuliraju između pravosudnih tijela i izvršavaju se sa što manje formalnosti. Pravosudna tijela Republike Hrvatske suočila su se 1. srpnja 2013. s novim oblikom pravosudne suradnje zasnovanom na uzajamnom povjerenju, koji je u značajnom dijelu zamijenio tradicionalnu međunarodnu pravnu pomoć u kojoj važnu ulogu “kontrolora” poštovanja javnog poretka ima izvršna vlast. Upravo su te okolnosti bile presudne u odabiru navedene teme s obzirom na izazove s kojima su se suočila nadležna tijela Republike Hrvatske u području zaprimanja i izvršavanja europskog uhidbenog naloga, a posebice državno odvjetništvo koje je preuzelo značajnu ulogu u ovom novom obliku pravosudne suradnje. Ova tematika smatra se relevantnom jer je pravosudna suradnja s državama članicama Europske unije još uvijek strana hrvatskim pravosudnim tijelima, posebno praksa Suda Europske unije. Time je ujedno dan i odgovor na pitanje koja je metodologija korištena pri izradi ovog rada: riječ je o analizi domaće sudske prakse, prakse Suda Europske unije, statističkih podataka i komparativnih rješenja.

¹ Pradel, Jean, Corstens Geert, Vermeulen Gert, Droit pénal européen, 3^eédition, 2009., DALLOZ, Paris, str. 607.

2. EUROPSKI UHIDBENI NALOG - POJAM I POSTUPAK IMPLEMENTACIJE U OKVIRU EUROPSKE UNIJE

U ovom poglavlju pojmovno će se definirati europski uhidbeni nalog (dalje u tekstu: EUN) i prikazat će se razvoj ovog oblika pravosudne suradnje u okviru Europske unije, uzimajući u obzir oblike međunarodne pravne pomoći koje je on zamijenio. Ujedno će se upozoriti na probleme s kojima su se druge države članice suočile prilikom implementacije Okvirne odluke o europskom uhidbenom nalogu, kao i na zakonodavne promjene provedene u pojedinim državama članicama radi što dosljednije transpozicije odredaba Okvirne odluke u nacionalna zakonodavstva.

2.1. Europski uhidbeni nalog - pojmovno određenje i povijesni razvoj

Ovaj oblik pravosudne suradnje (ili kako ga neki autori nazivaju “instrument“ pravosudne suradnje) nesporno je najbolji i najuspješniji primjer primjene načela uzajamnog priznanja.²

Načelo uzajamnog priznanja u okviru Europske unije prvotno je prihvaćeno u presudi Suda Europske unije u predmetu *Cassis de Dijon*,³ a potom je njegova primjena proširena i na područje pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. Ovo je načelo postupno razrađeno počevši od sastanka Europskog vijeća održanog u Cardiffu 15. i 16. lipnja 1998., preko Programa mjera za primjenu načela uzajamnog priznanja usvojenog u prosincu 2000., do Haškog programa koji je razradilo Europsko vijeće u Bruxellesu 4. i 5. studenoga 2004. Načelom uzajamnog priznanja olakšana je pravosudna suradnja u kaznenim stvarima, što je doprinijelo stvaranju “prostora slobode, sigurnosti i pravde”, definiranog člankom 29. Ugovora o Europskoj uniji, u kojem ne postoje granice između država članica koje čine jedinstveni pravosudni prostor u kojem odluke pravosudnih tijela slobodno cirkuliraju. Stoga više ne postoje odnosi između suverenih država, već samo odnosi između pravosudnih tijela država članica zasnovani na uzajamnom povjerenju.⁴ Vijeće Europske unije osiguralo je donošenjem okvirnih odluka učinkovitu primjenu načela uzajamnog priznanja i time izbjeglo dugotrajni postupak ratifikacije i mogućnost stavljanja rezervi na pojedine odredbe.

² Ibid., str. 611.

³ U ovoj presudi (broj 120/78 od 20. veljače 1979.) Sud Europske unije je utvrdio da “svaki proizvod zakonito proizveden u jednoj državi članici, u skladu s propisima i tradicionalnim proizvodnim procesima u toj državi članici, bit će prihvaćen na tržištu svake druge države članice.” (Pradel, Jean; Corstens, Geert; Vermeulen, Gert, Droit pénal européen, 3e édition, 2009., DALLOZ, Paris, str. 607.)

⁴ Pradel, Jean; Corstens, Geert; Vermeulen, Gert, Droit pénal européen, 3e édition, 2009. DALLOZ, Paris, str. 608.

Kada se govori o mjerama osiguranja prisutnosti okrivljenika u postupku, njihova primjena veže se uz načelo razmjernosti. Prema tom načelu teža mjera neće se primijeniti ako se ista svrha može postići primjenom blaže mjere, a to u konkretnom slučaju znači da se mjera istražnog zatvora neće primijeniti ako se prisutnost okrivljenika može osigurati primjenom mjera opreza ili jamstva. Primjena načela razmjernosti na mjere osiguranja prisutnosti u kaznenom postupku izrečene osobama koje se nalaze na području druge države članice Europske unije u okviru pravosudne suradnje osigurava se sljedećim okvirnim odlukama: Okvirnom odlukom Vijeća Europske unije 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o europskom uhiđenom nalogu i postupcima predaje između država članica (dalje u tekstu: Okvirna odluka o EUN) te Okvirnom odlukom Vijeća Europske unije 2009/829/PUP od 23. listopada 2009. o primjeni načela uzajamnog priznanja na mjere nadzora među državama članica Europske unije kao alternative privremenom pritvoru.

Okvirna odluka o EUN rezultat je pripremih radova započelih u srpnju 2000. čijem je relativno brzom okončanju pridonio teroristički napad na Sjedinjene Američke Države 11. rujna 2001.

Sukladno članku 1. Okvirne odluke o EUN, europski uhiđbeni nalog je pravosudna odluka, odnosno nalog nadležnog pravosudnog tijela države članice za uhićenje i predaju osobe koja se zatekne u drugoj državi članici radi kaznenog progona ili izvršenja zatvorske kazne ili mjere koja uključuje oduzimanje slobode. Primjena tog instrumenta kaznenopravne suradnje zasniva se na obvezi svake države članice da, temeljem načela uzajamnog priznanja i sukladno odredbama Okvirne odluke, izvrši propisano izdani EUN.

Ovom Okvirnom odlukom riječ “izručenje”, tradicionalno povezana s izvršnom vlašću, zamijenjena je riječju “predaja”.

Okvirna odluka o EUN imala je cilj ujednačiti zakonodavstvo država članica Europske unije u području ekstradicijskog prava. Donesena je na temelju članka 31. stavka 1. točaka a i b Ugovora u Europskoj uniji.⁵ Stoga Okvirna odluka o EUN u člancima 11. do 30. propisuje postupak predaje tražene osobe između država članica te se u tom smislu znatno razlikuje od Konvencije Vijeća Europe o izručenju iz 1957. godine koja je reguliranje postupka izručenja prepustila državama strankama.

Iako je ova Okvirna odluka jedina okvirna odluka koju su implementirale sve države članice, ona nije pravovremeno implementirana u svim državama članicama Europske unije.⁶

⁵ Prema tim odredbama zajednička aktivnost država članica Europske unije na području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima uključuje i pojednostavljenje postupka izručenja između država članica.

⁶ Okvirnu odluku Vijeća Europske unije 2002/584/PUP nisu pravovremeno transponirale u domaće zakonodavstvo Savezna Republika Njemačka, Francuska Republika i Talijanska

Republika Hrvatska je tijekom pristupnih pregovora, u okviru ispunjavanja mjerila iz Poglavlja 24: Pravda, sloboda i sigurnost, koja se odnose na pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima, transponirala u svoje zakonodavstvo osim Okvirne odluke o EUN, još sedam okvirnih odluka Vijeća Europske unije kojima se regulira još šest oblika pravosudne suradnje.⁷ Navedene okvirne odluke transponirane su u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (dalje u tekstu ZPSKSDČ). Taj je Zakon objavljen u Narodnim novinama broj 91/10, izmijenjen je prije stupanja na snagu, odnosno prije pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama ZPSKSDČ objavljenog u Narodnim novinama u lipnju 2013., broj 81/13, u hrvatsko su zakonodavstvo transponirani sljedeći akti Europske unije: Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2009/829/PUP od 23. listopada 2009. o primjeni načela uzajamnog priznanja odluka o mjerama nadzora među državama članicama Europske unije kao alternative privremenom pritvoru, Odluka Vijeća Europske unije 2002/187/PUP od 28. veljače 2002. kojom se osniva Eurojust s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela kako je posljednji put izmijenjena Odlukom Vijeća Europske unije 2009/426/PUP od 26. prosinca 2008. o jačanju Eurojusta i Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na obavijest u kaznenom postupku te je postupanje pravosudnih tijela u predmetima pravosudne suradnje u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije usklađeno sa Zakonom o kaznenom postupku (Narodne novine broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13). ZPSKSDČ je ponovo izmijenjen tri mjeseca nakon stupanja na snagu. Zakon o izmjenama i dopunama ZPSKSDČ objavljen je 4. listopada 2013. u

Republika (prema članku 24. Okvirne odluke države članice bile su obvezne implementirati ovu Okvirnu odluku do 31. prosinca 2003.).

⁷ Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2003/577/PUP od 22. srpnja 2003. o izvršenju naloga za osiguranje imovine i dokaza u Europskoj uniji, Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2005/214/PUP od 24. veljače 2004. o primjeni načela uzajamnog priznanja novčanih kazni, Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2006/783/PUP o primjeni načela uzajamnog priznanja naloga za oduzimanje, Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. o primjeni načela uzajamnog priznanja presuda u kaznenim stvarima kojima se izriču kazne zatvora ili mjere koje uključuju oduzimanje slobode s ciljem izvršenja u Europskoj uniji, Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2008/947/PUP od 27. studenoga 2008. o primjeni načela uzajamnog priznanja presuda i uvjetnih osuda s ciljem nadzora uvjetnih mjera i alternativnih sankcija, Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2008/978/PUP od 18. prosinca 2008. o europskim nalogima za pribavljanje predmeta, dokumentacije i podataka za korištenje u kaznenim postupcima, Okvirna odluka Vijeća Europske unije 2009/299/PUP od 26. veljače 2009. o izmjenama i dopunama okvirnih odluka 2002/584/PUP, 2005/214/PUP, 2006/783/PUP, 2008/909/PUP i 2008/947/PUP radi jačanja procesnih prava osoba i promicanja primjene načela uzajamnog priznanja odluka donesenih povodom suđenja u odsutnosti.

Narodnim novinama broj 124/13 te sadržava samo jedan članak o brisanju članka 132.a stavka 3. ZPSKSDČ kojim je vremenski ograničena primjena europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj.⁸ Ističe se da taj članak stupa na snagu tek 1. siječnja 2014.

Zakon o izmjenama i dopunama ZPSKSDČ izazvao je polemike u stručnoj javnosti budući da su odredbe okvirnih odluka kojima se propisuju razlozi za odbijanje priznanja i izvršenja određene odluke u području pravosudne suradnje (europskog uhidbenog naloga, naloga za osiguranje imovine ili dokaza, naloga za oduzimanje imovine, odluke o novčanoj kazni, probacijske odluke, odluke o mjerama nadzora, presude kojom je izrečena kazna zatvora ili mjera koja uključuje oduzimanje slobode) implementirane tako da su pojedini tzv. fakultativni razlozi normirani kao obligatorni razlozi za odbijanje izvršenja. Na opisani način te su odredbe implementirane i u drugim državama članicama Europske unije koje poput Republike Hrvatske pripadaju krugu zemalja tzv. kontinentalne pravne tradicije kojima je imanentno načelo legaliteta (primjerice Savezna Republika Njemačka, Republika Austrija, Republika Slovenija). Takva implementacija izazvala je oštre kritike Europske komisije, no to nije utjecalo na države članice da u svojim zakonodavstvima provedu odgovarajuće normativne promjene sukladno izvješćima Europske komisije. Ovaj problem detaljnije će se obraditi u idućem poglavlju.

2.2. Implementacija Okvirne odluke o EUN

Na početku ovog poglavlja potrebno je istaknuti da su Okvirnom odlukom o EUN neka temeljna načela ekstradicijskog prava ukinuta (zabrana izručivanja za politička, vojna i fiskalna kaznena djela, zabrana izručivanja vlastitih državljana) ili izmijenjena (ograničena primjena načela specijalnosti, napuštanje načela obostrane kažnjivosti za 32 kaznena djela inkriminirana prema pravu države izdavanja iz članka 2. stavka 2. Okvirne odluke, oslabljuje se načelo obostrane kažnjivosti u odnosu na kaznena djela za koja je prema pravu države izdavanja propisana kazna u trajanju od 12 ili više mjeseci ili izrečena kazna zatvora u trajanju od četiri mjeseca ili više, a koja su kažnjiva prema pravu države izvršenja, neovisno o propisanom zakonskom maksimumu)⁹, zbog čega je njezina implementacija u nacionalna zakonodavstva bila otežana.

⁸ Članak 132.a stavak 3. ZPSKSDČ (Narodne novine broj 91/10, 81/13): "Europski uhidbeni nalog izvršit će se u odnosu na kaznena djela počinjena nakon 7. kolovoza 2002."

⁹ Krapac, Davor, Međunarodna kaznenopravna pomoć, Narodne novine d.d., Zagreb, svibanj 2006., str. 93.

Ustavni sudovi pojedinih država članica¹⁰ proglasili su neustavnim nacionalne zakone kojima se normira postupak predaje na temelju europskog uhidbenog naloga kao zamjena za tradicionalni postupak izručenja zbog kršenja temeljenih ustavnih načela: zabrane izručivanja vlastitih državljana i načela zakonitosti.¹¹

Vezano uz **povredu načela zakonitosti** (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), Sud Europske unije je u presudi od 3. svibnja 2007., broj: C-303/05, donesenoj u prethodnom postupku iniciranom na zahtjev belgijskog Arbitražnog suda, utvrdio da, iako lista kaznenih djela iz članka 2. stavka 2. Okvirne odluke o EUN ne sadržava jasan i određen opis kaznenih djela (*lex certa* i *lex stricta*), time nije povrijeđeno načelo zakonitosti budući da je riječ o katalogu kaznenih djela koji obuhvaća kaznena djela inkriminirana pravom države izdavanja usklađenim s pravnim načelima iz članka 6. Ugovora o Europskoj uniji. Sud je ujedno utvrdio da takvim isključenjem obveze provjeravanja obostrane kažnjivosti nije povrijeđeno načelo jednakosti i zabrane diskriminacije budući da je različito postupanje prema osobama koje se traže zbog taksativno navedenih kaznenih djela objektivno opravdano jer se radi o teškim kaznenim djelima od posebnog interesa za Europsku uniju.

Osim zbog napuštanja načela obostrane kažnjivosti s obzirom na katalog djela iz članka 2., ova Okvirna odluka izazvala je oštre kritike i zbog obveze predaje vlastitih državljana,¹² koja nije njome izričito regulirana,

¹⁰ Vrhovni sud Poljske je 27. travnja 2005. ukinuo zakon kojim je Poljska u svoje zakonodavstvo transponirala Okvirnu odluku o EUN, a Savezni ustavni sud Savezne Republike Njemačke je 27. srpnja 2005. ukinuo zakon kojim je u njemačko zakonodavstvo implementirana ova Okvirna odluka.

¹¹ Članak 2. stavak 2. Okvirne odluke o EUN taksativno navodi 32 kaznena djela za koja se u državi izdavanja može izreći kazna zatvora ili mjera koja uključuje oduzimanje slobode u trajanju od tri godine ili više i za koja će država izvršenja izvršiti zaprimljeni europski uhidbeni nalog bez provjeravanja obostrane kažnjivosti. Naime, riječ je o kaznenim djelima kojima se štite pravna dobra od posebnog interesa za Europsku uniju (život, tjelesni integritet, spolni integritet, zdravlje, privatno vlasništvo, kulturna dobra, gospodarstvo, okoliš), a ukidanje obostrane kažnjivosti izraz je visokog stupnja povjerenja i solidarnosti između država članica. Kako su nazivi tih kaznenih djela više terminološki negoli pravni, i kao takvi nedovoljno određeni (npr. terorizam, varanje, sabotaza), neke države članice, poput Kraljevine Belgije, prilikom implementacije te odredbe u domaće zakonodavstvo precizirale su njihovo značenje pozivanjem na pojedine odredbe kaznenog zakonodavstva kako bi se izbjegli problemi prilikom supsumiranja određenog činjeničnog opisa pod jednu od tih kategorija kaznenih djela.

¹² Savezni ustavni sud Savezne Republike Njemačke odlukom broj: 2 BvR 2236/04 od 18. srpnja 2005. proglasio je njemački zakon kojim je implementirana Okvirna odluka o EUN protivnim članku 16. stavku 2 (ovim člankom je ustavna zabrana izručivanja vlastitih državljana ograničena tako da je njime propisana mogućnost da se zakonom odrede iznimke od navedene zabrane radi predaje tražene osobe na temelju europskog uhidbenog naloga ili njezina izručenja nekom međunarodnom sudu ako je pritom zajamčena vladavina zakona) i članku 19. stavku 4. Saveznog ustavnog zakona i time ništavim. Povredu članka 16. stavka 2. u vezi s

već proizlazi iz članka 4. točke 6. i članka 5. točke 3. Okvirne odluke o EUN.¹³

Cjelovit i detaljan uvid u implementaciju i praktičnu primjenu Okvirne odluka o EUN u nacionalna zakonodavstva država članica Europske unije daju izvješća Europske komisije. Ta izvješća Europska komisija izrađuje na temelju članka 34. Okvirne odluke o EUN prema podacima koje su države članice dostavile Glavnom tajništvu Vijeća Europske unije. Prema izvješću Europske komisije o implementaciji Okvirne odluke o EUN iz 2007. godine (COM (2011) 11. travnja 2011.), uzimajući u obzir statističke podatke u razdoblju od 2005. do 2009. godine, države članice izdale su 54 689 odnosno izvršile 11 630 EUN-ova, pri čemu je između 51% i 62% traženih osoba pristalo na predaju, u kojim je slučajevima postupak predaje trajao od 14 do 17 dana. Postupci predaje u kojima osoba nije pristala na predaju trajali su u prosjeku 48 dana.

Usprkos navedenom, sustav europskog uhidbenog naloga daleko je od savršenog. Prema izvješćima Europske komisije iz 2005. godine i 2006. godine, dio država članica ograničio je vremensko ili materijalno područje primjene europskog uhidbenog naloga.¹⁴ Iako je Okvirnom odlukom postupak predaje postao isključivo pravosudni postupak, pojedine su države članice, poput Kraljevine Danske, odredile tijelo izvršne vlasti kao tijelo nadležno za izdavanje i izvršenje europskog uhidbenog naloga.

Izvješća su ujedno pokazala da su pojedine države članice implementirale članak 4. Okvirne odluke o EUN, koji propisuje tzv. fakultativne razloge za

člankom 20. stavkom 3. Saveznog ustavnog zakona Savezi ustavni sud utvrdio je u činjenici što je implementacijski zakon pravosudnim tijelima otvorio prostor diskrecijske ocjene ne određivši pritom njezine okvire, a povredu članka 19. st. 4. Saveznog ustavnog zakona utvrdio je u činjenici što je implementacijski zakon, sukladno Okvirnoj odluci, proširio diskrecijske ovlasti Glavnog državnog odvjetništva za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga, a nije predvidio mogućnost sudske kontrole odluke o izvršenju naloga. Krapac, Davor, Međunarodna kaznenopravna pomoć, Narodne novine d.d., Zagreb, svibanj 2006., str. 94.

¹³ Prema točki 6. članka 4. Okvirne odluke o EUN, ako je nalog izdan radi izvršenja kazne zatvora, a tražena osoba je državljanin države izvršenja ili prebiva u njoj, nadležno pravosudno tijelo države izvršenja može odbiti izvršenje naloga ako država izvršenja preuzme izvršenje te kazne zatvora u skladu sa svojim domaćim pravom. Prema točki 3. članka 5. Okvirne odluke o EUN, ako je osoba čija se predaja traži europskim uhidbenim nalogom radi vođenja kaznenog postupka državljanin države izvršenja ili prebiva na njezinu državnom području, predaja osobe može, sukladno pravu države izvršenja, biti uvjetovana njezinim premještajem u državu izvršenja radi izdržavanja kazne zatvora koja joj je izrečena u državi izdavanja.

¹⁴ Pojedine države članice ograničile su primjenu europskog uhidbenog naloga protivno Okvirnoj odluci, tako primjerice Ujedinjeno Kraljevstvo i Kraljevina Nizozemska nisu poštovala odredbe Okvirne odluke kojima se regulira vrsta i visina izrečene sankcije za koju se može izdati europski uhidbeni nalog. Nadalje, Poljska i Kraljevina Belgija proširile su katalog kaznenih djela u odnosu na koja se primjenjuje načelo obostrane kažnjivosti, a Talijanska Republika nije u svom implementacijskom zakonodavstvu ukinula primjenu načela obostrane kažnjivosti na katalog od 32 kaznena djela iz članka 2. Okvirne odluke

odbijanje izvršenje europskog uhidbenog naloga, na način koji je izazvao kritike Europske komisije. Naime, prilikom implementacije te odredbe, zakonodavci pojedinih država članica dispozitivnost su shvatili tako da su sve ili neke od navedenih razloga za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga transponirali u domaća zakonodavstva kao obligatorne razloge. Na taj način pojedine države članice povećale su broj obligatornih razloga za odbijanje izvršenja naloga ograničivši time diskrecijske ovlasti nadležnih pravosudnih tijela.

Prema izvješćima Europske komisije, pojedine države članice, propisujući razloge za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga, izašle su iz okvira predviđenih Okvirnom odlukom. Tako je dvije trećine država članica kao razloge za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga predvidjelo kršenje ljudskih prava, odnosno postojanje diskriminacije (tzv. antidiskriminacijska klauzula). Zbog postojanje uzajamnog povjerenja između država članica Europske unije opisane okolnosti mogle bi se pojaviti kao razlozi za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga samo u izvanrednim okolnostima. Govoreći o proširivanju razloga za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga, valja napomenuti da su države poput Kraljevine Danske, Talijanske Republike, Malte, Kraljevine Nizozemske, Poljske, Ujedinjenog Kraljevstva kao razloge za odbijanje izvršenja EUN propisale političke razloge, zaštitu nacionalne sigurnosti te osobne okolnosti tražene osobe (osobne ili obiteljske prilike).

Izvješća Europske komisije pokazala su da države članice različito pristupaju obvezi predaje vlastitih državljana.¹⁵ Većina država članica dala je prednost preuzimanju izvršenja strane kaznene presude kojom je izrečena kazna zatvora vlastitom državljaninu pred njegovom predajom radi izvršenja sankcije (članak 4. točka 6. Okvirne odluke), odnosno predaja vlastitog državljanina radi vođenja kaznenog postupka u drugoj državi članici uvjetovana je njegovim premještajem u državu njegova državljanstva nakon pravomoćnog okončanja postupka radi nastavka izdržavanja kazne zatvora (članak 5. točka 3. Okvirne odluke).¹⁶

Nadalje, izvješća su upozorila na probleme u praksi vezane uz prosljeđivanje europskog uhidbenog naloga. Naime, Okvirna odluka ne propisu-

¹⁵ U pojedinim državama članicama Europske unije Ustavni sudovi su ukinuli implementacijske zakone kao neustavne, što je rezultiralo prekoračenjem roka za implementaciju propisanog člankom 34. Okvirne odluke. Tako su primjerice poljski Ustavni sud, njemački Ustavni sud i Ustavni sud Cipra utvrdili da implementacijski zakoni navedenih država nisu ustavni jer dopuštaju izručivanje vlastitih državljana.

¹⁶ Kraljevina Nizozemska uvjetovala je predaju vlastitih državljana radi vođenja kaznenog progona u drugoj državi članici postojanjem obostrane kažnjivosti. *Ratio* takve transpozicije članka 5. točke 3. Okvirne odluke je mogućnost preuzimanje izvršenja strane kaznene presude nakon pravomoćnog okončanja postupka, što ne bi bilo moguće ako djelo nije kažnjivo po pravu države izvršenja.

je da se upozorenje NCB Interpola, za razliku od upozorenja poslanog tzv. Schengenskim informacijskim sustavom (dalje u tekstu: SIS), smatra zahtjevom za privremeno uhićenje. Problemi su uvjetovani činjenicom što sve države članice Europske unije ne pripadaju schengenskom prostoru te stoga nisu uvele Schengenski informacijski sustav pa se za odašiljanje i zaprimanje europskog uhidbenog naloga i dalje koriste kanalima NCB Interpola.

S obzirom na ulogu Eurojusta¹⁷ u postupku izvršavanja EUN-a, 19% svih predmeta Eurojusta u 2008. i 2009. odnosi se na EUN. Problemi na koje upozorava Eurojust mogu se svesti na: odbijanje predaje vlastitih državljana, nepostojanje pravne osnove za premještaj vlastitih državljana nakon pravomoćnosti osuđujuće presude, nedovoljnu primjenu načela razmjernosti u državi izdavanja, pravne učinke načela specijalnosti, presude donesene *in absentia*, razlike u pravnim sustavima u pogledu propisivanja doživotne kazne zatvora, nepotpunu dokumentaciju, probleme s prijevodom, nepoštovanje rokova za dostavu izvornika prevedenog EUN te na razlike koje proizlaze između države *common law* pravne tradicije i država kontinentalne pravne tradicije.

2.3. Poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda u postupku predaje na temelju europskog uhidbenog naloga

Poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda u postupku predaje na temelju europskog uhidbenog naloga zajamčeno je člankom 3. stavkom 1. Okvirne odluke o EUN. Prema tom članku odredbama ove Okvirne odluke ne dovode se u pitanje obveze država članica da poštuju temeljna prava i pravna načela zajamčena člankom 6. Ugovora o Europskoj uniji i Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, posebno njezinom glavom VI.

Zanimljivo je da Okvirna odluka pitanje zaštite ljudskih prava uglavnom obrađuje u svojoj preambuli (točkama 10., 12. i 13.).

Točka 12. preambule Okvirne odluke izričito propisuje da se odredbe Okvirne odluke ne smiju tumačiti tako da se zabranjuje odbijanje predaje tražene osobe ako postoje objektivne okolnosti koje upućuju na to da je EUN

¹⁷ Prema članku 16. stavku 3. Okvirne odluke o EUN: "U slučaju sukoba između europskog uhidbenog naloga i zahtjeva za izručenje koji je podnijela treća država, odluku o tome ima li prednost europski uhidbeni nalog ili zahtjev za izručenje nadležno tijelo države izvršenja donijet će uzimajući u obzir sve okolnosti, posebno one navedene u stavku 1. i mjerodavnim konvencijama." Prema članku 17. stavku 7. Okvirne odluke o EUN: "Kada u iznimnim okolnostima država članica ne može poštovati rokove predviđene ovim člankom, o tome će izvijestiti Eurojust, navodeći razloge za nepoštovanje roka. Nadalje, država članica koja se u postupku izvršavanja EUN-a susrela s učestalim nepoštovanjem rokova od strane druge države članice o tome će obavijestiti Vijeće radi ocjene implementacije Okvirne odluke Vijeća EU na razini te države članice."

izdan radi progona ili kažnjavanja osobe zbog njezina spola, rase, vjeroispovijedi, etničkog porijekla, državljanstva, jezika, političkog mišljenja ili spolne orijentacije odnosno da bi njezin položaj mogao biti otežan zbog nekog od tih razloga. Ista točka preambule propisuje da Okvirna odluka ne sprječava države članice da primjenjuju svoja ustavna pravila koja reguliraju pravo na pravično suđenje, slobodu udruživanja, slobodu tiska i slobodu izražavanja mišljenja.¹⁸

Prema točki 13. preambule Okvirne odluke, nitko ne smije biti udaljen, protjeran ili izručen u državu u kojoj mu prijete ozbiljna opasnost da će biti podvrgnut smrtnoj kazni, torturi ili drugom nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Dio ove točke sadržajno odgovara članku 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹⁹ koja je često predmet prakse Europskog suda za ljudska prava u postupcima izručenja.

Točka 10. preambule Okvirne odluke propisuje mogućnost suspenzije države članice iz članstva Europske unije zbog opetovanog kršenja ljudskih prava zajamčenih člankom 6. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji.

Slijedom navedenog, a s obzirom na to da tekst Okvirne odluke izričito ne propisuje kršenje ljudskih prava kao razlog za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga, postavlja se pitanje mogu li pravosudna tijela država članica Europske unije odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga zbog kršenja ljudskih prava. Kako obveza poštovanja ljudskih prava i sloboda propisana nacionalnim ustavima država članica i međunarodnim ugovorima ima po pravnoj snazi prednost pred odredbama Okvirne odluke, a posebno pred odredbama nacionalnog zakona kojima je ona implementirana, valja zaključiti da su nadležna pravosudna tijela država članica obvezna odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga zbog kršenja ljudskih prava.

3. PRIMJENA EUROPSKOG UHIDBENOG NALOGA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U ovom poglavlju prikazat će se primjena europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj od njezina pristupanja Europskoj uniji 1. srpnja 2013. tako da će se prikazati tzv. pasivna i tzv. aktivna strana ovog oblika pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, kao i analizirati praksa Vrhovnog suda

¹⁸ Točkom 12. Preambule na navedeni je način inkorporirana tzv. antidiskriminacijska klauzula koja je tradicionalno dio ekstradicijskog prava mnogih država. Stoga implementacijski zakoni nekih država članica predviđaju navedenu klauzulu kao jedan od razloga za odbijanje izvršenje europskog uhidbenog naloga (npr. francuski Zakon o kaznenom postupku, članak 695-22).

¹⁹ Članak 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda regulira zabranu mučenja na sljedeći način: "Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni."

Republike Hrvatske. Kako bi se dosadašnja primjena europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj cjelovito prikazala, potrebno je opisati i ulogu S.I.R.e.N.E. ureda²⁰ u postupku izdavanja i izvršenja europskog uhidbenog naloga. Zaključno u ovom će se poglavlju prikazati i najznačajnije presude Suda Europske unije u području primjene europskog uhidbenog naloga, kao i značajnije presude nacionalnih sudova pojedinih država članica Europske unije.

3.1. Izdavanje europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj

Kako bi se moglo upozoriti na probleme koji se u praksi pojavljuju u postupku izdavanja europskog uhidbenog naloga, potrebno je najprije prikazati normativni okvir za postupanje. Kada se govori o pravnoj osnovi za postupanje, misli se pritom na odredbe ZPSKSDČ koje reguliraju nadležnost za izdavanje i prosljeđivanje EUN, uvjete izdavanja EUN i posebnosti u samom postupku prosljeđivanja EUN, odnosno na odredbe članaka 6., 7. 10., 17., i 19. ZPSKSDČ.

Prema članku 6. ZPSKSDČ, europski uhidbeni nalog donose domaća tijela nadležna prema domaćem pravu i u skladu s tim pravom. Prema članku 17. ZPSKSDČ, europski uhidbeni nalog, osim za djela iz članka 10. ZPSKSDČ,²¹

²⁰ Prema članku 2. točki 27 ZPSKSDČ, “nacionalni S.I.Re.N.E. ured – ustrojstvena jedinica Ministarstva unutarnjih poslova koja je središnje tijelo nadležno za razmjenu dopunskih informacija vezanih uz upozorenja iz Schengenskog informacijskog sustava.”

²¹ Članak 10. ZPSKSDČ: “Ako je u državi izdavanja propisana kazna zatvora ili mjera koja uključuje oduzimanje slobode u najdužem trajanju od tri godine ili više, a u slučaju priznanja novčane kazne bez obzira na visinu propisane kazne, nadležno pravosudno tijelo iz članka 7. ovog Zakona izvršit će zaprimljenu odluku stranih pravosudnih tijela iz članka 1. ovog Zakona bez provjeravanja obostrane kažnjivosti za sljedeća kažnjiva djela: pripadanje zločinačkoj organizaciji, terorizam, trgovanje ljudima, spolno iskorištavanje djece i dječja pornografija, nedopuštena trgovina opojnim drogama i psihotropnim tvarima, nedopuštena trgovina oružjem, streljivom i eksplozivima, korupcija, prijevarama, uključujući i one koje utječu na financijske interese Europskih zajednica u smislu Konvencije od 26. srpnja 1995. o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, pranje novca, krivotvorenje valute, uključujući euro, računalni kriminalitet, djela protiv okoliša, uključujući i nedopuštenu trgovinu ugroženim životinjskim vrstama i vrstama i sortama ugroženih biljaka, omogućavanje neovlaštenog ulaska i boravka, ubojstvo, teška tjelesna ozljeda, nedopuštena trgovina ljudskim organima i tkivom, otmica, protupravno oduzimanje slobode i držanje talaca, rasizam i ksenofobija, organizirana ili oružana pljačka, nedopuštena trgovina kulturnim dobrima, uključujući starine i umjetnička djela, varanje, reketarenje i iznuda, krivotvorenje i piratstvo proizvoda, krivotvorenje i trgovina administrativnim ispravama, krivotvorenje sredstva plaćanja, nedopuštena trgovina hormonskim supstancama i drugim tvarima za poticanje rasta, nedopuštena trgovina nuklearnim i radioaktivnim materijalima, trgovina ukradenim vozilima, silovanje, podmetanje požara, kaznena djela iz nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda, protupravno oduzimanje letjelica/plovnih objekata i sabotaža.”

nadležno domaće tijelo može izdati i za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora u najdužem trajanju od jedne godine zatvora ili više ili je donesena pravomoćna presuda na kaznu zatvora u trajanju od najmanje četiri mjeseca. Nadležno tijelo izdat će EUN radi kaznenog progona ako je protiv osobe na koju se taj nalog odnosi rješenjem određen istražni zatvor.

Prema članku 7. stavku 1. istog zakona, županijska državna odvjetništva prosljeđuju nadležnom tijelu države izvršenja EUN koje su na propisanom obrascu sama izdala, kao i one koje su izdala općinska državna odvjetništva na području njihove mjesne nadležnosti. Prema članku 7. stavku 2. ZPSKSDČ, europski uhiđbeni nalog na propisanom obrascu dostavljaju neposredno nadležnom tijelu države izvršenja.

Prema članku 19. ZPSKSDČ, europski uhiđbeni nalog može se proslijediti neposredno ili posredstvom sigurnog telekomunikacijskog sustava Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima. Nadalje, ako nije poznato gdje se određena osoba nalazi, nadležno tijelo koje je izdalo EUN odaslat će posredstvom nacionalnog S.I.Re.N.E. ureda upozorenje putem SIS-a da potražuje određenu osobu radi izvršavanja EUN. Takvo upozorenje popraćeno podacima koje sadržava EUN ima isti učinak kao EUN.²² Međutim ako ne postoji mogućnost pristupa Schengenskom informacijskom sustavu, nadležno domaće tijelo može, posredstvom nacionalnog S.I.Re.N.E. ureda, proslijediti EUN putem Interpola.

U većini slučajeva tijelo koje vodi postupak ne raspolaže informacijama gdje se okrivljenik nalazi, a to određuje njegovo daljnje postupanje. Naime, kada nadležno tijelo raspolaže informacijama gdje se tražena osoba nalazi, EUN se šalje izravno pravosudnom tijelu te države, a kada nadležno tijelo ne raspolaže takvim informacijama, odašilje se upozorenje. Stoga domaća pravosudna tijela (županijska državna odvjetništva, općinski i županijski sudovi) samo u rijetkim slučajevima dostavljaju EUN nadležnom pravosudnom tijelu države izvršenja, neposredno ili posredstvom sigurnog telekomunikacijskog sustava Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima. Domaća pravosudna tijela odašilju upozorenje²³ posredstvom SIS-a odnosno putem Interpola budući da Republika Hrvatska još uvijek nema pristup SIS-u. To upozorenje ima

²² Većina upozorenja za uhićenje popraćena je europskim uhiđbenim nalogom. Prilikom unosa upozorenja za uhićenje radi predaje preslik originalnog EUN unosi se u SIS II. Moguće je unijeti i preslik EUN preveden na jedan ili više službenih jezika Europske unije. Također, ako su dostupni, upozorenju se dodaju fotografije i otisci prstiju osobe. Države članice također mogu unijeti više od jednog EUN po upozorenju za uhićenje. S.I.R.e.N.E. priručnik, str. 41 i 42.

²³ Odašiljanje upozorenja posredstvom Schengenskog informacijskog sustava pokazalo se jako korisnim sredstvom za lociranje i uhićenje osoba za kojima je izdan EUN. Prema dokumentu Vijeća 751/4/10 COPEN 64, u 2009. godini 82,5% EUN izdano je posredstvom Schengenskog informacijskog sustava, a broj upozorenja unesenih u Schengenski informacijski sustav porastao je sa 19 199 u 2007. godini na 28 666 u 2009. godini.

isti učinak kao EUN, a županijska državna odvjetništva, kao nadležna državna odvjetništva za prosljeđivanje EUN, odašilju ga tako da ispunjeni obrazac iz članka 18. ZPSKSDČ dostavljaju nacionalnom S.I.Re.N.E. uredu elektronički ili telefaksom.

U postupku izdavanja EUN pojavilo se pitanje odnosa europskog uhiđenog naloga i međunarodne potrage. Naime, Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (Narodne novine broj 178/04) nije propisao postupak raspisivanja međunarodne potrage, a ZPSKSDČ nije propisao odnos između međunarodne potrage i EUN te time definirao koji od tih instituta ima prednost.

Prema člancima 48. i 49. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, policija provodi traganje za osobom za kojom je raspisana tjeratica u skladu s posebnim zakonom.²⁴ Svrha je tog traganja prikupiti što više korisnih podataka radi raspisivanja međunarodne potrage (primjerice fotografije osobe, otisci prstiju, kretanje osobe, lociranje osobe). Kako se tzv. "crvena" tjeratica smatra zahtjevom za privremeno uhićenje, NCB Interpol Zagreb neće zatražiti od Glavnog tajništva Interpola u Lyonu raspisivanje međunarodne potrage²⁵ bez prethodnog pozitivnog mišljenja ministra pravosuđa Republike Hrvatske da će Republika Hrvatska podnijeti molbu za izručenje u slučaju uhićenja tražene osobe u inozemstvu. U praksi ministar pravosuđa navedeno pozitivno mišljenje temelji na očitovanju tijela koje vodi postupak i koje je u konkretnom predmetu izdalo tzv. nacionalnu tjeraticu, sukladno članku 40. stavku 1. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima.²⁶

²⁴ Tako se, primjerice, prema članku 566. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13) izdavanje tjeralice može naložiti kad je okrivljenik u bijegu, a postoji rješenje o određivanju pritvora ili istražnog zatvora. Izdavanje tjeralice nalaže tijelo koje vodi postupak.

²⁵ Pravna služba Glavnog tajništva Interpola ispituje svaki pojedini zahtjev, pa ako nema okolnosti koje upućuju na povredu članka 3. Statuta međunarodne organizacije policije - Interpola ("U organizaciji je strogo zabranjena svaka aktivnost ili intervencija u pitanjima ili slučajevima koji imaju političku, vojnu, vjersku ili rasnu pozadinu.") i ako su ispunjeni uvjeti iz članka 83. Pravilnika o obradi podataka (Zabranjuje se objavljivanje crvene tjeralice "a) ako je konkretno kazneno djelo povezano s kontroverzijama u odnosu na kulturne norme ili običaje, b) ako je konkretnim kaznenim djelom povrijeđen zakon ili propisi administrativne prirode ili su njime povrijeđeni privatni interesi, c) ako se za konkretno kazneno djelo može izreći kazna lišenja slobode u trajanju od dvije godine ili više ili u slučaju osuđujuće presude, ako je preostalo izvršiti kaznu zatvora u trajanju od barem šest mjeseci."), zahtjev se već sljedećeg dana objavljuje preko globalnog sustava. Prema Rezoluciji Interpola AG-2010-RES-10, posebna pažnja posvećuje se raspisivanju međunarodnih potraga u predmetima ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, ako je počinitelj navedenih kaznenih djela državljanin druge države. Naime, u svakom takvom slučaju država čiji su državljani predmet crvene međunarodne potrage poziva se da se očituje slaže li se s raspisivanjem međunarodne potrage ili će uputiti protest raspisivanju međunarodne potrage.

²⁶ Članak 40. stavak 1. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (Narodne novine broj 178/04): "Ako se protiv osobe koja se nalazi u stranoj državi vodi u

Budući da raspisivanju međunarodne potrage prethodi prikupljanje svih relevantnih informacija, pa i provjera osobnih podataka tražene osobe, tijela koja vode postupak, a koja su sukladno članku 566. Zakona o kaznenom postupku izdala nalog za raspisivanje tzv. nacionalne tjeralice, trebala bi najprije dostaviti očitovanje ministru pravosuđa u smislu članka 40. stavka 1. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima kako bi NCB Interpol Zagreb mogao, nakon pribavljanja pozitivnog mišljenja ministra pravosuđa, zatražiti raspisivanje međunarodne potrage. Tek nakon raspisivanja međunarodne potrage trebalo bi uslijediti izdavanje europskog uhidbenog naloga, čime bi se izbjegle pogreške u ispunjavanju standardnog obrasca iz članka 18. ZPSKSDČ.²⁷

Kako postupiti u predmetima u kojima je već raspisana međunarodna potraga? Je li potrebno u svim predmetima u kojima je raspisana međunarodna potraga izdati europski uhidbeni nalog? Odgovor na ta pitanja treba promatrati kroz prizmu **načela razmjernosti**. Ovdje je potrebno uputiti na mišljenje Europske komisije iz Izvješća o implementaciji Okvirne odluke o EUN od 2007. godine (COM (2011) 11. travnja 2011.). Prema tom mišljenju, države članice trebale bi nastojati izbjeći izdavanje EUN za lakša kaznena djela koja ispunjavaju uvjete iz članka 2. Okvirne odluke Vijeća Europske unije 2002/584/PUP (odnosno uvjete iz članka 10. i članka 17. ZPSKSDČ). Taj cilj trebalo bi postići primjenom načela razmjernosti koje bi uključivalo rukovođenje određenim kriterijima prilikom izdavanja EUN, poput težine kaznenog djela, mogućnosti primjene blažih mjera i tzv. *cost-benefit* analiza. Kada govorimo o primjeni blažih mjera, treba imati na umu Okvirnu odluku Vijeća EU 2009/829/JHA o primjeni načela uzajamnog priznanja između država članica Europske unije na odluke o mjerama nadzora kao o alternativni istražnom zatvoru, kojom se u državama članicama koje su je implementirale izgradio nor-

Republici Hrvatskoj kazneni postupak ili je takvoj osobi domaći sud izrekao pravomoćnu presudu, ministar pravosuđa može podnijeti zamolbu za izručenje na traženje domaćeg pravosudnog tijela.”

²⁷ Članak 18. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije: “Europski uhidbeni nalog mora sadržavati sljedeće podatke navedene u standardnom obrascu (Prilog 1.) koji je sastavni dio ovog Zakona:

1. identitet i državljanstvo tražene osobe,
2. ime, adresu, broj telefona i telefaksa, adresu elektroničke pošte tijela koje je izdalo nalog,
3. dokaz o postojanju izvršne presude, uhidbenog naloga ili druge izvršne sudske odluke koja ima isti učinak, u smislu članka 2. točke 8., te članka 10. i 17. ovog Zakona,
4. pravnu oznaku i zakonski opis djela, posebno u smislu članka 10. i 17. ovog Zakona,
5. činjenični opis djela uključujući okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, vrijeme i mjesto počinjenja, stupanj sudionništva tražene osobe u počinjenju djela,
6. vrstu i visinu kaznenopravne sankcije izrečene pravomoćnom presudom, odnosno vrstu i visinu kaznenopravne sankcije za konkretno djelo propisane domaćim pravom,
7. ako je moguće posljedice djela.”

mativan okvir za preuzimanje mjera nadzora izrečenih u državi članici u kojoj okrivljenik nema prebivalište. Primjenom tog oblika pravosudne suradnje u kaznenim stvarima ograničilo bi se izdavanje europskog uhidbenog naloga samo na one postupke u kojima se prisutnost okrivljenika ne može osigurati primjenom blažih mjera.

Prilikom izdavanja EUN u praksi treba imati u vidu učinke **načela specijalnosti**. Načelo specijalnosti definirano je u članku 38. stavku 1. ZPSKSDČ tako da se protiv osobe koja je predana Republici Hrvatskoj na temelju izdanog EUN ne može voditi kazneni postupak niti izvršiti kaznena sankcija za djelo počinjeno prije predaje, osim za djelo za koje je osoba predana. Iznimke od tog načela propisane su u stavku 2. istog članka.²⁸ Prema tome prilikom izdavanja EUN za određenom osobom mora postojati koordinacija između tijela koje je izdalo EUN i drugih pravosudnih tijela koja vode postupak protiv iste osobe ili prema istoj osobi izvršavaju kaznu zatvora ili drugu mjeru koja uključuje oduzimanje slobode. Svrha te koordinacije je osigurati izdavanje jednog jedinstvenog EUN kojim bi se obuhvatili svi postupci koji se vode protiv određene osobe u Republici Hrvatskoj, kao i sve kazne zatvora koje se prema toj osobi moraju izvršiti, odnosno istodobno izdavanja više EUN za istu osobu. U tom postupku koordinacije važnu ulogu trebalo bi imati Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske budući da nacionalni S.I.Re.N.E. ured zaprima uglavnom sve EUN, odnosno odašilje upozorenja, a Ravnateljstvo policije raspolaže evidencijom izdanih nacionalnih tjeeralica. Stoga se Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske nameće kao svojevrсни koordinator izdavanja EUN.

Prilikom izdavanja EUN potrebno je u obrascu iz članka 18. ZPSKSDČ navesti potpun činjenični opis, uključujući okolnosti pod kojima je djelo po-

²⁸ Članak 38. stavak 2 ZPSKSDČ: "Iznimno od odredbe stavka 1. ovog članka sud može provesti kazneni postupak ili izvršiti kaznenopravnu sankciju:

1. ako predana osoba, iako je imala mogućnost, nije napustila teritorij Republike Hrvatske u roku od 45 dana od puštanja na slobodu ili se vratila u Republiku Hrvatsku

2. za kazneno djelo za koje domaće pravo ne propisuje kaznu zatvora, a vođenje kaznenog postupka ne iziskuje primjenu mjere pritvora, istražnog zatvora ili istražnog zatvora u domu

3. za kazneno djelo za koje domaće pravo propisuje novčanu kaznu, neovisno o činjenici da takva kazna može biti zamijenjena kaznom zatvora

4. ako je osoba pristala na predaju Republici Hrvatskoj i tom prilikom se odrekla primjene načela specijalnosti iz stavka 1. ovog članka

5. ako se predana osoba nakon predaje, u prisutnosti branitelja, dragovoljno i u potpunosti svjesna posljedica svoje izjave, na zapisnik izričito odrekla primjene načela specijalnosti iz stavka 1. ovog članka

6. ako je nadležno tijelo države izvršavanja na zahtjev Republike Hrvatske sastavljen na način predviđen u članku 18. ovog Zakona, dalo suglasnost za vođenje kaznenog postupka ili za izvršenje kaznenopravne sankcije zbog djela počinjenog prije predaje osobe, a koje nije obuhvaćeno izvršenim europskim uhidbenim nalogom."

činjeno, vrijeme i mjesto počinjenja, stupanj sudioništva tražene osobe kako bi se izbjegli pravni učinci načela specijalnosti. Važnost činjeničnog opisa navedenog u obrascu iz članka 18. ZPSKSDČ pokazuje presuda Suda Europske unije donesena u predmetu *Leymann i Puskarov* (broj C-388/08 od 1. prosinca 2008.). U toj presudi Sud Europske unije je utvrdio sljedeće: “U svrhu utvrđivanja može li se određeno kazneno djelo smatrati ‘drugim kaznenim djelom’ u smislu članka 27. stavka 2. Okvirne odluke o EUN (ova odredba je transponirana u domaće zakonodavstvo člankom 38. ZPSKSDČ) “potrebno je utvrditi odgovaraju li obilježja tog kaznenog djela obilježjima kaznenog djela zbog kojeg je osoba predana, kao i odgovaraju li podaci sadržani u EUN podacima sadržanim u kasnijoj procesnoj dokumentaciji. Promjene u činjeničnom opisu kaznenog djela s obzirom na vrijeme i mjesto počinjenja djela dopuštene su pod uvjetom da one proizlaze iz dokaza pribavljenih u postupku koji je vođen u državi izdavanja EUN zbog kaznenog djela opisanog u EUN, kao i da se njima ne mijenja priroda kaznenog djela niti stvaraju okolnosti zbog kojih bi EUN mogao biti odbijen.”

3.2. Izvršavanje europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj

Kao što je prethodno navedeno, ako nije poznato gdje se određena osoba nalazi, tijelo koje je izdalo EUN odaslat će upozorenje putem SIS-a. Prema članku 26. stavku 1. Odluke Vijeća 2007/533/JHA od 12. lipnja 2007. o uspostavi, operaciji i uporabi druge generacije Schengenskog informacijskog sustava (dalje u tekstu: Odluka Vijeća o SIS II), podaci o osobi koja se traži radi uhićenja na temelju EUN ili radi izručenja unose se u SIS na zahtjev pravosudnog tijela države izdavanja. Međutim, kada država smatra da izvršenje raspisa mjere iz članka 26. Odluke Vijeća o SIS II nije u skladu s njezinim domaćim pravom, preuzetim međunarodnim obvezama ili temeljenim državnim interesima, može naknadno, prema članku 24. stavku 1. Odluke Vijeća o SIS II, zatražiti da se raspisu mjere doda oznaka²⁹(*flag*) koja znači da se mjera predložena u raspisu neće poduzeti na njezinu državnom području. Oznaku dodaje S.I.Re.N.E. ured države članice koja je unijela raspis mjere.

Dodavanje oznake raspisu mjere za uhićenje radi predaje uređuje članak 25. Odluke Vijeća o SIS II tako da se posebno uređuju situacije kada je doda-

²⁹ Oznaka (*flag*) prema S.I.Re.N.E. priručniku definira se kao “odgoda valjanosti na nacionalnoj razini koja se može dodati upozorenjima. Kada je upozorenje označeno (*flagirano*), radnja zatražena na temelju upozorenja neće se poduzeti na državnom području te države članice.” Prema tome, označavanjem potrage u SIS-u znači da se mjera “uhititi” mijenja u mjeru “priopćiti adresu”. Državu koja je raspisala upozorenje obavještava se da je mjera privremeno suspendirana za područje te države.

vanje oznake obvezno, a kada fakultativno. Prema navedenoj odredbi, oznaka koja sprječava uhićenje dodaje se raspisu tih mjera kada nadležno pravosudno tijelo, u skladu s domaćim pravom, odbije izvršenje EUN i zatraži dodavanje oznake (obligatorno označavanje). Također, oznaka može biti dodana raspisu mjera za uhićenje po nalogu nadležnog pravosudnog tijela, sukladno domaćem pravu, bilo na temelju opće upute ili u pojedinačnom slučaju ako je očito da će izvršenje EUN biti odbijeno (fakultativno označavanje).

Važno je naglasiti da fakultativno označavanje mjere “uhićenje radi predaje” nema pravni učinak na odluku o EUN, odnosno u državi izvršavanja EUN, unatoč stavljanju oznake, provest će se postupak izvršenja EUN i donijeti sudska odluka o osnovanosti EUN, samo što osoba predaja koja se traži neće biti uhićena. U državama članicama Europske unije koje provode tzv. fakultativno stavljanje oznake na mjeru upozorenja, ono se provodi tako da oznaku stavlja S.I.Re.N.E. ured nakon konzultacija s nadležnim pravosudnim tijelom³⁰ (npr. u Malti, Bugarskoj i Češkoj oznake se stavljaju nakon konzultacija s nadležnim pravosudnim tijelom odnosno nakon odluke suda/državnog odvjetnika o pritvoru). Neke države članice Europske unije, poput Republike Slovenije i Poljske, provode samo tzv. obligatorno označavanje kada je sudska odluka kojom se odbija izvršenje europskog uhiđenog naloga postala pravomoćna.

U Republici Hrvatskoj označavanje mjere uhićenja radi predaje provodi policija odnosno S.I.Re.N.E. ured kada je rješenje kojim se odbija izvršenje europskog uhiđenog naloga postalo pravomoćno. Opisano fakultativno označavanje mjere provodi S.I.Re.N.E. ured kada je očito da će biti odbijeno izvršenje europskog uhiđenog naloga (npr. u slučaju iz članka 20. točke 3. ZPSKSDČ, odnosno ako tražena osoba u trenutku počinjenja kaznenog djela nije navršila 14 godina života).

U slučaju upozorenja za osobama traženim radi uhićenja sa svrhom izručenja, prema kojima se ne primjenjuje Okvirna odluka o EUN sukladno članku 132.a stavku 3. ZPSKSDČ, primjenjuje se posebni postupak propisan S.I.Re.N.E. priručnikom. U takvim predmetima nacionalni S.I.Re.N.E. ured zatražit će od drugih S.I.Re.N.E. ureda da upozorenjima odaslanim za njihovim državljanima sustavno dodaju oznaku na temelju članka 26. Odluke Vijeća o SIS II.

Za zaprimanje EUN u Republici Hrvatskoj nadležna su, prema članku 5. stavku 1. alineji 1. i stavku 2. ZPSKSDČ, županijska državna odvjetništva prema mjestu gdje je osoba na koju se nalog odnosi zatečena odnosno gdje ima prebivalište ili boravište. Ako nije poznato gdje se tražena osoba nalazi, za

³⁰ Prema dokumentu Europske komisije COM (2011)175 od 11. travnja 2011., u devet država članica označavanje je u nadležnosti pravosudnih tijela, u četiri države članice označavanje je u nadležnosti S.I.Re.N.E. ureda, a u tri države članice pravosudno tijelo se konzultira sa S.I.Re.N.E. uredom.

zaprimanje EUN nadležno je Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu. U većini slučajeva kopije EUN ili upozorenja iz SIS-a zaprima nadležno županijsko državno odvjetništvo posredstvom policije. U predmetima u kojima su EUN izdani za hrvatskim državljanima koji prebivaju ili borave na području jednog županijskog državnog odvjetništva, a zatečeni su na području drugog županijskog državnog odvjetništva, pojavilo se pitanje koje je županijsko državno odvjetništvo mjesno nadležno za postupanje. U praksi je opisani sukob nadležnosti riješen tako da je postupak izvršenja EUN pokrenulo županijsko državno odvjetništvo nadležno prema mjestu prebivališta ili boravišta tražene osobe.

Pitanje jezika na kojem mora biti sastavljen zaprimljeni EUN regulirano je odredbom članka 9. ZPSKSDČ. Prema tom članku nadležno županijsko državno odvjetništvo pokrenut će postupak izvršenja EUN ako je preveden na hrvatski jezik, a u hitnim će slučajevima, uz uvjet uzajamnosti, prihvatiti prijevod na engleski jezik.

Zakonodavac nije propisao rok u kojem mora biti dostavljen prijevod EUN niti je propisao koje je tijelo nadležno za zahtijevanje dostave prijevoda.

Člankom 23. stavkom 3. ZPSKSDČ propisano je postupanje županijskog državnog odvjetništva koje je neposredno zaprimilo nepotpuni EUN ili EUN kojem nije priložen prijevod. U takvom slučaju županijsko državno odvjetništvo odredit će tijelu koje je izdalo EUN primjereni rok za dostavu prijevoda odnosno dodatnih podataka potrebnih za izvršenje EUN, a taj rok ne može biti dulji od sedam radnih dana. S obzirom na to da u većini predmeta nadležna županijska državna odvjetništva zaprimaju EUN posredstvom policije, pojavilo se pitanje koje je tijelo i u kojem roku dužno zahtijevati dostavu prijevoda EUN s obzirom na odredbu članka 23. stavka 2. ZPSKSDČ prema kojem je državni odvjetnik dužan, nakon što primi obavijest od pritvorskog nadzornika o pritvaranju, ispitati uhićenika te, ako ne odredi mjere opreza, naložiti da se tražena osoba u roku od 48 sati od trenutka uhićenja dovede sucu istrage.

Stoga u praksi S.I.Re.N.E. ured obavještava nadležno tijelo države izdavanja o potrebi dostavljanja prijevoda EUN na hrvatski odnosno na engleski jezik u roku od 48 sati od trenutka uhićenja tražene osobe.³¹

Nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, županijska državna odvjetništva zaprimila su 84 upozorenja izdana za hrvatskim državljanima koji su se nalazili na području Republike Hrvatske, a koji su se godinama koristili blagodatima ustavne zabrane izručivanja vlastitih državljana³² i uspješno

³¹ Europska komisija je u dokumentu COM (2011)175 od 11. travnja 2011. preporučila državama članicama da određuju rok od šest radnih dana kao optimalni rok za dostavu prijevoda EUN.

³² Članak 9. stavak 2. Ustava Republike Hrvatske: "Državljanin Republike Hrvatske ne može biti prognan iz Republike Hrvatske niti mu se može oduzeti državljanstvo, a ne može biti

izbjegavali kaznenu odgovornost zbog kaznenih djela počinjenih na području Europske unije. Od navedena 84 upozorenja njih 19 odnosilo se na kaznena djela počinjena prije 7. kolovoza 2002. za koja se nije mogao izvršiti EUN. Od navedenih 19 upozorenja samo se njih 10 odnosilo na osobe koje prebivaju na području Republike Hrvatske prema kojima se mogao pokrenuti postupak izručenja na temelju Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Od preostalih 65 upozorenja, 31 upozorenje odnosilo se na osobe koje prebivaju na području Republike Hrvatske te je protiv njih pokrenut postupak izvršenja EUN.

S obzirom na to da je većina EUN bila izdana nekoliko godina prije pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, pravosudna tijela država članica u nekim su predmetima povukla EUN nakon uhićenja tražene osobe. Postavilo se pitanje naknade štete tim osobama zbog neosnovanog uhićenja, odnosno koja je država dužna nadoknaditi tu štetu. ZPSKSDČ ne daje odgovor na to pitanje. Međutim, kako su te osobe uhićene u postupku izvršenja EUN koji je izdalo pravosudno tijelo druge države članice, štetu bi tim osobama trebala nadoknaditi država izdavanja EUN.

Nadalje, u nekim su predmetima pravosudna tijela država članica istodobno izdala EUN i ustupila kazneni progon hrvatskim pravosudnim tijelima. Takvo postupanje protivno je načelu razmjernosti, kao i smislu i svrsi instituta predaje tražene osobe (okrivljenika) na temelju EUN radi osiguranja njezine prisutnosti u postupku koji se vodi zbog težeg kaznenog djela.³³

Kada govorimo o predaji vlastitih državljana, u većini su predmeta državljani Republike Hrvatske koji prebivaju na području Republike Hrvatske, a čija je predaja tražena radi vođenja kaznenog postupka, izrazili interes da izdržavaju izrečenu kaznu u Republici Hrvatskoj sukladno članku 22.a stavku 1. ZPSKSDČ.³⁴ Sud je u takvim predmetima uvjetovao predaju hrvatskih držav-

ni izručen drugoj državi, osim kad se mora izvršiti odluka o izručenju ili predaji donesena u skladu s međunarodnim ugovorom ili pravnom stečevinom Europske unije.”

³³ U postupku koji se protiv R.G. vodio pred Pokrajinskim sudom za kaznene predmete u Grazu, zbog kaznenih djela pronevjere iz čl. 153. st. 1. i 2. austrijskog Kaznenog zakona, navedeni sud je izdao EUN, broj: 9 Hv55/11 a/456 od 22. ožujka 2013., radi predaje imenovanog Republici Austriji, a Državno odvjetništvo u Grazu zatražilo je od pravosudnih tijela Republike Hrvatske preuzimanje kaznenog progona. Županijsko državno odvjetništvo u Varaždinu nije preuzelo kazneni progon jer se protiv R.G. vodi kazneni postupak za isto kazneno djelo u Republici Hrvatskoj, temeljem članka 13. stavka 1. i 2. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Stoga je Županijski sud u Varaždinu donio rješenje, broj: 22 Kv I EUN -195/13 od 2. rujna 2013., kojim se odobrava predaja R.G. Republici Austriji, s tim da se ona odgađa dok se protiv R.G. ne dovrše kazneni postupci koji se protiv njega vode u Republici Hrvatskoj, odnosno dok on ne izdrži kaznu zatvora koja će mu biti eventualno izrečena u tim postupcima.

³⁴ Članak 22.a ZPSKSDČ: “(1) Ako je europski uhiđbeni nalog izdan u svrhu vođenja kaznenog postupka, a tražena osoba je državljanin Republike Hrvatske koji ima prebivalište na

ljana njihovim vraćanjem u Republiku Hrvatsku radi izdržavanja kazne izrečene im u državi izdavanja. U praksi se pokazala problematičnom primjena odredbe članka 22. a stavka 2. ZPSKSDČ. Tom odredbom regulira se predaja vlastitih državljana koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj radi izvršenja kazne zatvora ili mjere koja uključuje oduzimanje slobode, a koji su suglasni s izdržavanjem kazne u Republici Hrvatskoj. Prema navedenoj odredbi, sud će u opisanom slučaju odgoditi odlučivanje o europskom uhidbenom nalogu te od države izdavanja EUN zatražiti dokumentaciju potrebnu za preuzimanje izvršenja strane kaznene sankcije. Zakonodavac je propustio propisati trajanje "odgode odlučivanja o EUN", čime je dovedeno u pitanje maksimalno trajanje mjere osiguranja prisutnosti tražene osobe u postupku predaje na temelju EUN. Nadalje, zakonodavac je propustio regulirati i postupanje domaćih pravosudnih tijela u slučaju kada nadležno tijelo države izdavanja odbije dostaviti potrebnu dokumentaciju odnosno kada ne postoji interes navedenog tijela da nadležnost za izvršenje svoje kaznene presude "prenese" na nadležni sud Republike Hrvatske. Nadalje, kako većina država članica Europske unije nije implementirala u svoje zakonodavstvo Okvirnu odluku Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. o primjeni načela uzajamnog priznavanja presuda u kaznenim predmetima kojima se izriču kazne zatvora ili mjere koje uključuju oduzimanje slobode radi njihova izvršenja u Europskoj uniji, postavlja se pitanja pravne osnove za preuzimanje izvršenja strane kaznene presude. U takvim predmetima pravni temelj za iniciranje egzekviture čine Dopunski protokol uz Europsku konvenciju o transferu osuđenih osoba iz 1997., mjerodavni bilateralni ugovori koje je sklopila bivša Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija koje primjenjuje i Republika Hrvatska temeljem opće sukcesije te domaće zakonodavstvo, odnosno Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (Narodne novine broj 178/04).

U praksi se ujedno nametnulo pitanje: Kakvu odluku sud treba donijeti ako nadležno tijelo države izdavanja ne dostavi molbu za preuzimanje izvršenja stane kaznene presude zajedno s pratećom dokumentacijom? odnosno: Ima li prednost volja osuđenika da izdržava kaznu zatvora u državi svoga državljanstva pred interesom države izvršenja da osigura izvršenje svoje kaznene presude na svom državnom području, odnosno ima li socijalna rehabilitacija

njezinu području, sud će predaju osobe uvjetovati njezinim vraćanjem u Republiku Hrvatsku radi izdržavanja sankcije izrečene u državi izdavanja, ako je osoba pristala izdržavati izrečenu sankciju u Republici Hrvatskoj. (2) Ako je europski uhidbeni nalog izdan u svrhu izvršenja kazne zatvora ili mjere koja uključuje oduzimanje slobode, a tražena osoba je državljanin Republike Hrvatske koja ima prebivalište na njezinu području i suglasila se s izdržavanjem kazne u Republici Hrvatskoj, sud će odgoditi odlučivanje o europskom uhidbenom nalogu. Radi preuzimanja izvršenja sankcije sud će od države izdavanja naloga zatražiti dokumentaciju. Nakon pravomoćnosti odluke o preuzimanju izvršenja strane sankcije, sud će odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga."

osuđenika prednost pred generalnopreventivnom i retributivnom svrhom kažnjavanja? Ta su se pitanja pojavila jer je zakonodavac propustio precizirati donosi li sud u takvom slučaju rješenje kojim se odbija izvršavanje EUN ili nastavlja postupak izvršavanja EUN.

Nadalje, postavlja se pitanje kako će domaći sudovi postupiti u slučaju izdavanja EUN za osobom koja ima hrvatsko državljanstvo i prebiva na području Republike Hrvatske, a koja je suglasna s izdržavanjem kazne u Republici Hrvatskoj izrečene joj presudom *in absentia*. Naime, presudu donesenu u odsutnosti nije moguće preuzeti sukladno Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima³⁵ niti naknadno ZPSKSDČ.³⁶

Sud Europske unije u predmetu *C-306/09 I.B.v. Vijeće ministara* donio je presudu 21. listopada 2010. u kojoj je zauzeo sljedeće stajalište: "Država članica koja je u svoje zakonodavstvo implementirala članak 5. stavak 1.³⁷ i članak

³⁵ Članak 74. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima: "Sudska presuda stranog suda neće se izvršiti ako:

1. je nastupila zastara izvršenja kazne po hrvatskom pravu,
2. počinitelj podliježe i hrvatskoj sudbenosti, a prema hrvatskom pravu se počinitelju iz drugih razloga ne može izreći kaznena sankcija,
3. stranu sankciju nije izreklo nadležno pravosudno tijelo, a u slučaju novčane kazne ako ju je izreklo upravno tijelo protiv čije odluke je dopuštena žalba sudu koji ima nadležnost u kaznenim stvarima,

4. osuđena osoba u postupku na kojem se temelji strana odluka nije saslušana odnosno nije imala priliku braniti se."

³⁶ Članak 94. stavak 2. točka 4. ZPSKSDČ: "Sud može, rukovodeći se načelima učinkovite suradnje, svrhovitosti i prava na pošteno suđenje, odbiti priznanje presude i izvršenje kazne ako:

...4. iz potvrde u smislu članka 103. stavka 1. ovog Zakona proizlazi da osuđenik nije osobno prisustvovao raspravi na kojoj je presuda donesena, osim ako je u potvrdi navedeno da je u skladu sa zahtjevima propisanim nacionalnim pravom države izdavanja:

a) osuđeniku bio pravodobno i osobno uručen poziv s naznakom mjesta i vremena održavanja rasprave na kojoj je donesena presuda ili da je zaprimio službenu obavijest o mjestu i vremenu održavanja rasprave na način iz kojeg se nedvojbeno može zaključiti da je znao za održavanje rasprave, te da je upozoren na mogućnost donošenja odluke u njegovoj odsutnosti u slučaju nedolaska,

b) osuđenika na raspravi zastupao opunomoćeni branitelj ili branitelj kojeg mu je postavio sud po službenoj dužnosti,

c) osuđeniku nakon što mu je osobno uručena presuda donesena u njegovoj odsutnosti uz pouku da ima pravo podnijeti zahtjev za obnovu postupka ili žalbu na temelju kojih se može provesti postupak u kojem će imati pravo sudjelovati, u kojem će se preispitati utvrđeno činjenično stanje i izvesti novi dokazi, a što bi moglo dovesti do preinačenja ove presude, izričito izjavio da ne osporava odluku donesenu u njegovoj odsutnosti, odnosno nije u primjerenom roku podnio zahtjev za obnovu postupka ili žalbu."

³⁷ Navedenim člankom reguliraju se jamstva u slučaju predaje osobe radi izvršenja presude donesene *in absentia*. Ovaj članak je naknadno brisan i zamijenjen člankom 4.a koji je transponiran u hrvatsko zakonodavstvo odredbom članka 21. stavka 2. ZPSKSDČ.

5. stavak 3. Okvirne odluke o EUN, obvezna je tumačiti odredbe članka 4. stavka 6. i članka 5. stavka 3. Okvirne odluke o EUN³⁸ tako da izvršenje EUN izdanog radi izvršenja presude *in absentia* donesene protiv osobe koja je državljanin države izvršenja ili prebiva na njezinu teritoriju može biti uvjetovano vraćanjem te osobe u državu izvršenja radi izdržavanja kazne zatvora izrečene presudom koja je donesena u državi izdavanja u obnovljenom postupku, provedenom u njezinoj prisutnosti.”

Kada se govori o vremenskom ograničenju primjene EUN na kaznena djela počinjena poslije 7. kolovoza 2002. (članak 132.a stavak 3. ZPSKSDČ), potrebno je naglasiti da je odredba članka 132.a stavka 3. ZPSKSDČ izraz implementacije članka 32. Okvirne odluke o EUN u domaće zakonodavstvo. Tu odredbu treba tumačiti tako da se na kaznena djela počinjena prije navedenog datuma primjenjuje postupak izručenja reguliran međunarodnim ugovorima (Konvencija Vijeća Europe o izručenju iz 1957. s tri dopunska protokola iz 1975., 1978. i 2010., kao tzv. “majka Konvencija”, te mjerodavni bilateralni međunarodni ugovori) i Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Prema tome, osobe čija se predaja traži zbog kaznenih djela počinjenih prije navedenog datuma bit će izručene državi moliteljici temeljem međunarodnog ugovora ako su ispunjene pretpostavke predviđene tim međunarodnim ugovorom, sukladno postupku propisanom Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (Narodne novine broj 178/04).

Na jednak način odredbu članka 32. Okvirne odluke Vijeća Europske unije 2002/584/PUP tumači i Sud Europske unije u presudi broj: C-296/08 PPU, *Santesteban Goicoechea*. U toj presudi Sud Europske unije zauzeo je sljedeće stajalište: “Odredba članka 32. Okvirne odluke o EUN tumači se tako da ona ne isključuje primjenu Konvencije o izručenju sklopljene između država članica Europske unije od 27. rujna 1996., iako je ta Konvencija stupila na snagu u državi izvršenja nakon 1. siječnja 2004. Primjena konvencija koje reguliraju postupak izručenja između država članica Europske unije ni na koji način ne utječe na primjenu sustava europskog uhidbenog naloga uspostavljenog Okvirnom odlukom o EUN budući da je prema članku 31. stavku 1. te Okvirne odluke primjena konvencija ograničena na slučajeve na koje se ne primjenjuje EUN”.³⁹ Prema tome, Sud Europske unije je potvrdio da navedenu odredbu treba tumačiti tako da države članice mogu nastaviti primjenjivati oblike suradnje usvojene u okviru Vijeća Europe, Europske unije ili EPC pre-

³⁸ Navedeni članci Okvirne odluke 2002/584/JHA transponirani su u hrvatsko zakonodavstvo člankom 22.a ZPSKSDČ.

³⁹ Radi jasnog utvrđivanja pravne osnove za primjenu EUN, odnosno postupka izručenja, Vijeće Europske unije usvojilo je zaključke prema kojima su države članice Europske unije obvezne podnijeti službenu izjavu Vijeću Europe prema kojoj u međusobnim odnosima neće primjenjivati konvencije Vijeća Europe (Vijeće Europske unije, doc 12431/03, 11. rujna 2003.).

ma kaznenim djelima počinjenim prije određenog datuma, u odnosu na one države članice koje su ograničile vremensku primjenu ove Okvirne odluke.⁴⁰

Zaključno, gledano statistički, nadležna tijela Republike Hrvatske zaprimila su do 18. listopada 2013. godine 128 EUN za hrvatskim državljanima, od kojih se 26 odnosi na kaznena djela počinjena prije 7. 8. 2002. Do navedenog datuma domaća pravosudna tijela izdala su ukupno 33 EUN (21 EUN izdali su sudovi, a 12 EUN izdala su državna odvjetništva), a izvršila 37 zaprimljenih EUN. Na temelju EUN koje su izdala domaća pravosudna tijela Republici Hrvatskoj predane su dvije osobe.

3.3. Praksa Suda Europske unije, praksa domaćih sudova i praksa sudova Savezne Republike Njemačke u predmetima izvršavanja europskih uhidbenih naloga

U postupku izvršavanja EUN domaći sud utvrđuje jesu li ispunjene pozitivne zakonske pretpostavke za predaju tražene osobe te ne postoje li tzv. negativne pretpostavke, odnosno razlozi za fakultativno ili obligatorno odbijanje izvršenja EUN, koji su u domaćem zakonodavstvu propisani člancima 20.⁴¹ i

⁴⁰ Francuska Republika, Talijanska Republika i Republika Austrija primijenile su vremensko ograničenje. Austrija je ograničila primjenu Okvirne odluke na vlastite državljane tako da je propisala mogućnost odbijanja predaje vlastitih državljana na temelju europskog uhidbenog naloga ako u konkretnom predmetu ne postoji obostrana kažnjivost (primjena tog dodatnog uvjeta za predaju vlastitih državljana vremenski je bila ograničena, odnosno primjenjivala se do kraja 2008.).

⁴¹ Članak 20. ZPSKSDČ kojim su propisani razlozi za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga:

“(1) Osim za djela iz članka 10. ovog Zakona, nadležni sud će izvršiti europski uhidbeni nalog za djelo za koje je u državi izdavanja propisana kazna zatvora u najdužem trajanju od barem jedne godine zatvora ili više ili je donesena pravomoćna presuda kojom je izrečena kazna zatvora ili mjera koja uključuje oduzimanje slobode u trajanju od najmanje četiri mjeseca, pod uvjetom da to djelo sadrži bitna obilježja kaznenog djela i prema domaćem pravu, neovisno o zakonskom opisu i pravnoj kvalifikaciji kažnjive radnje navedenim u zaprimljenom nalogu.

(2) Sud će odbiti priznanje europskog uhidbenog naloga:

1. ako je europski uhidbeni nalog izdan za djelo koje je u Republici Hrvatskoj obuhvaćeno amnestijom, a na temelju zakona postoji nadležnost domaćeg suda,

2. ako je sud obaviješten da je tražena osoba već pravomoćno osuđena u nekoj od država članica za isto djelo pod uvjetom da je kaznena sankcija izvršena ili se trenutačno izvršava ili se više ne može izvršiti prema pravu države u kojoj je donesena presuda,

3. ako tražena osoba u trenutku počinjenja kaznenog djela nije navršila 14 godina života,

4. ako djelo iz članka 17. stavka 2. ovog Zakona na koje se odnosi europski uhidbeni nalog ne predstavlja kazneno djelo prema domaćem zakonu. Za fiskalna djela izvršenje europskog uhidbenog naloga ne može se odbiti samo iz razloga što domaće pravo ne propisuje istu vrstu poreza ili pristojbi ili što ne sadrži iste odredbe o porezima, pristojbama, carinama ili mijenjanju valute kao i pravo države izdavanja,

21.⁴² ZPSKSDČ. U ovom će se poglavlju kroz praksu domaćih sudova, sudova pojedinih država članica i Suda Europske unije prikazati kako navedena pravosudna tijela tumače pojedine razloga za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga.

5. ako se u Republici Hrvatskoj protiv osobe za kojom je izdan europski uhidbeni nalog vodi kazneni postupak zbog istog djela zbog kojeg je nalog izdan, osim ako su se državni odvjetnik i nadležno tijelo države izdavanja sporazumjeli da postupak vodi pravosudno tijelo države izdavanja,

6. ako je domaće pravosudno tijelo odlučilo da neće pokrenuti kazneni postupak za djelo za koje je izdan europski uhidbeni nalog jer je osumnjičenik ispunio obveze koje su mu naložene kao uvjet za nepokretanje postupka,

7. ako je prema domaćem pravu nastupila zastara kaznenog progona ili izvršenja kazneopravne sankcije, a postoji nadležnost Republike Hrvatske na temelju domaćeg prava,

8. ako je sud zaprimio obavijest da je tražena osoba već pravomoćno osuđena u trećoj državi zbog istog djela, a sankcija je izvršena ili se trenutačno izvršava ili se više ne može izvršiti prema pravu države u kojoj je donesena presuda.”

⁴² Članak 21. ZPSKSDČ kojim su propisani razlozi za tzv. fakultativno odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga:

“(1) Sud može, rukovodeći se načelima učinkovite suradnje, svrhovitosti i prava na pošteno suđenje odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga:

1. ako je domaće pravosudno tijelo odlučilo da neće pokrenuti kazneni postupak za djelo za koje je izdan europski uhidbeni nalog ili je kazneni postupak obustavljen ili je donesena pravomoćna presuda protiv tražene osobe u nekoj od država članica za isto djelo;

2. kada se europski uhidbeni nalog odnosi na djela koja:

a) su u cijelosti ili djelomično počinjena na području Republike Hrvatske,

b) su počinjena izvan teritorija države izdavanja, a domaće pravo ne dopušta kazneni progon za ta djela kada su počinjena izvan teritorija Republike Hrvatske.

(2) Sud može odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog u svrhu izvršavanja zatvorske kazne ili mjere koja uključuje oduzimanje slobode izrečene presudom donesenom u odsutnosti, osim ako iz podataka navedenih u obrascu u smislu članka 18. ovog Zakona proizlazi da, u skladu s pravom države izdavanja:

1. je traženoj osobi bio pravodobno i osobno uručen poziv s naznakom mjesta i vremena održavanja rasprave na kojoj je donesena presuda u odsutnosti, ili da je zaprimila službenu obavijest o mjestu i vremenu održavanja rasprave na način iz kojeg se nedvojbeno može zaključiti da je znala za održavanje rasprave, te da je upozorena da presuda može biti donesena u odsutnosti u slučaju nedolaska na raspravu,

2. je traženu osobu na raspravi zastupao opunomoćeni branitelj ili branitelj kojeg je postavio sud po službenoj dužnosti,

3. je tražena osoba izričito izjavila da ne osporava presudu donesenu u njezinoj odsutnosti ili nije pravovremeno podnijela zahtjev za obnovu postupka ili žalbu, iako je nakon osobnog uručivanja presude donesene u njezinoj odsutnosti poučena o pravu na podnošenje zahtjeva za obnovu postupka ili žalbe slijedom kojih bi se postupak mogao ponovno provesti u njezinoj prisutnosti, te preispitati utvrđeno činjenično stanje i izvesti novi dokazi, a što bi moglo dovesti do preinačenja prvotne presude,

4. će traženoj osobi, kojoj presuda donesena u odsutnosti nije bila osobno uručena, ista biti osobno uručena odmah nakon predaje osobe državi izdavanja, uz pouku da u zakonom propisanom roku ima pravo podnijeti zahtjev za obnovu postupka ili žalbu slijedom kojih se može provesti postupak opisan u točki 3. ovog stavka.”

3.3.1. Praksa Suda Europske unije

Sud Europske unije donio je u području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, u okviru prethodnog postupka, značajne presude u kojima je zauzeo stajališta o tumačenju pojedinih odredbi Okvirne odluke o EUN. Stoga će se u nastavku teksta izložiti presude Suda Europske unije u kojima je Sud zauzeo stajalište o tome kako treba tumačiti odredbe članka 3. i članka 4. Okvirne odluke o EUN koje reguliraju razloge za odbijanje izvršenja EUN.

U predmetu *Gasprini* Sud Europske unije donio je presudu (broj: C-467/04 od 28. rujna 2006.) u kojoj je dao tumačenje razloga za odbijanje izvršenja EUN koji su u naše zakonodavstvo transponirani odredbom članka 20. stavka 1. točke 2. i točke 7. ZPSKSDČ.⁴³ Sud Europske unije upozorio je na razlike između dvaju razloga za odbijanje izvršenja EUN: zastare kaznenog progona prema domaćem pravu i pravomoćne presude kojom je optuženik oslobođen zbog nastupa zastare. Naime, Sud je utvrdio sljedeće:

- načelo *ne bis in idem* iz članka 54. Konvencije o primjeni Schengenskog sporazuma⁴⁴ primjenjuje se na presude ugovornih stranaka donesene u kaznenom postupku u kojem je okrivljenik pravomoćno oslobođen zbog nastupa zastare;

- odredba članka 4. stavka 4. Okvirne odluke o EUN (ova odredba sadržajno odgovara odredbi članka 20. stavka 2. točke 7. ZPKSDČ) propisuje mogućnost odbijanja izvršenja EUN ako je nastupila zastara kaznenog progona prema pravu države izvršenja ako postoji sudbenost te države u odnosu na konkretno djelo, iako u državi izvršenja nije donesena oslobađajuća presuda zbog nastupa zastare;

- pravomoćna oslobađajuća presuda donesena za isto kazneno djelo u drugoj državi članici zbog nastupa zastare predstavlja poseban razlog za odbijanje izvršenja EUN propisan člankom 3. stavkom 2. Okvirne odluke o EUN (ova odredba sadržajno odgovara odredbi članka 20. stavka 2. točke 2. ZPSKSDČ).

⁴³ Začuđuje propisivanje zastare kaznenog progona ili izvršenja kazne zatvora prema pravu države izvršenja kad postoji sudbenost te države kao razloga za odbijanje izvršenja EUN. Naime, s obzirom na to da je institut zastare dio javnog poretka, različiti pravni poredci predviđaju različite rokove zastare. Iznenaduje da se prema Okvirnoj odluci o EUN pojedinac ne može pozvati na zastaru prema pravu države izdavanja kao razlog za odbijanje izvršenja EUN, već da predaja može biti odbijena samo ako je nastupila zastara prema pravu države izvršenja. Pradel, Jean; Corstens, Geert; Vermeulen, Gert, *Droit pénal européen*, 3e édition, 2009., DALLOZ, Paris, str. 611.

⁴⁴ Članak 54. Konvencije o primjeni Schengenskog sporazuma od 14. lipnja 1985. između vlada država gospodarske unije Beneluxa, SR Njemačke i Francuske Republike o postupnom ukidanju kontrole na zajedničkim granicama iz 1985.: "Osoba koja je pravomoćno osuđena u jednoj od ugovornih stranaka ne može biti kazneno gonjena u drugoj državi stranci za ista djela ako joj je izrečena kazna koja je izvršena ili se trenutno izvršava ili ne može biti više izvršena prema pravu države presuđenja."

U predmetu *Gaetano Mantello* Sud Europske unije donio je presudu 16. studenoga 2010., broj: C-261/09, u kojoj je dao tumačenje pojma “**isto djelo**”, vezano uz razlog za odbijanje izvršenja EUN koji je u domaće zakonodavstvo transponiran odredbom članka 20. stavka 2. točke 2. ZPSKSDČ. U toj presudi Sud Europske unije zauzeo je stajalište da je riječ o tzv. autonomnom pojmu prava Europske unije te se on mora uniformno tumačiti u svim državama članicama Europske unije. Taj se pojam odnosi na prirodu djela koje čini skup konkretnih okolnosti koje su neraskidivo povezane, neovisno o njegovoj pravnoj kvalifikaciji ili pravnom dobru koje se njime štiti.

U predmetu *Miraglia* Sud Europske unije donio je presudu broj: C-469/13 u kojoj je zauzeo stajalište da se načelo *ne bis in idem* iz članka 54. Konvencije o primjeni Shengenskog sporazuma ne primjenjuje na odluke pravosudnih tijela država ugovornica kojima je obustavljen kazneni postupak nakon što je državni odvjetnik odlučio odustati od kaznenog progona jer se protiv istog okrivljenika za isto djelo već vodi kazneni postupak u drugoj državi ugovornici.

U spojenim predmetima *Gozutok i Brugge* Sud Europske unije donio je presudu 11. veljače 2003., broj: C 187/01 i C385/01, u kojoj je zauzeo sljedeće stajalište: “Odluka javnog tužitelja jedne države članice kojom odustaje od kaznenog progona nakon što je okrivljenik ispunio određene obveze (plaćanje određenog novčanog iznosa) predstavlja okolnost koja isključuje kazneni progon zbog istog kaznenog djela u drugoj državi članici.”

U predmetu *Turansky* Sud Europske unije donio je presudu, broj: C-491/07 od 22. prosinca 2008., u kojoj je utvrdio da odluka kojom su tijela jedne države odlučila da neće pokrenuti postupak u toj državi ne predstavlja procesnu smetnju za pokretanje kaznenog postupka u drugoj državi. To se odnosi samo na one odluke koje prema pravu države u kojoj su donesene ne predstavljaju okolnost koja priječi ponovni kazneni progon zbog istog kaznenog djela.

Na kraju ovog poglavlja potrebno je naglasiti da je radi pravilnog tumačenja načela *ne bis in idem* kao razloga za odbijanje izvršenja EUN potrebno uzeti u obzir i presude Suda Europske unije kojima su tumačene odredbe Schengenske konvencije koje reguliraju načelo *ne bis in idem*.

Načelo *ne bis in idem*, prema praksi Suda EU, ima četiri komponente: vremensku, prostornu, personalnu i materijalnu. Sud EU je u pogledu vremenske komponente utvrdio sljedeće: “Iako nije propisana vremenska primjena odredaba Schengenske konvencije koje reguliraju načelo *ne bis in idem*, država koju obvezuju navedene odredbe ne smije pokrenuti kazneni progon zbog kaznenog djela za koje je već započet kazneni progon u drugoj državi u vrijeme kada ta država još nije počela primjenjivati ta pravila.⁴⁵ (presuda u predmetu *Van Esbroek*). Vezano uz prostornu komponentu navedenog načela Sud

⁴⁵ Peers, Steve, EU Justice and Home Affairs Law, Third Edition, Oxford University Press, Ujedinjeno Kraljevstvo, 2011., str. 840.

Europske unije zauzeo je značajno stajalište u predmetu *Bourquin* u kojem je prvu presudu donio francuski sud u Alžiru u vrijeme dok je Alžir bio francuska kolonija. U tom predmetu Sud je utvrdio sljedeće: “Na primjenu članka 54. Schengenske konvencije ne utječe mjesto gdje se nalazio sud države koja je postala strankom Schengenske konvencije koji je donio presudu zbog istog kaznenog djela”.⁴⁶ Nadalje, vezano uz primjenu tzv. ekstrateritorijalne nadležnosti država članica Europske unije, Sud Europske unije zauzeo je stajalište da se načelo *ne bis in idem* primjenjuje neovisno o mjestu počinjenja kaznenog djela, pa i kada je počinjeno izvan područja Europske unije.⁴⁷

3.3.2. *Praksa domaćih sudova*

U predmetima izvršavanja EUN u Republici Hrvatskoj pojavila su se različita tumačenja pojedinih odredbi kojima se reguliraju pozitivne i negativne pretpostavke za izvršenje EUN, a posebno pitanje utvrđivanja obostrane kažnjivosti za kaznena djela iz članka 20. stavka 1. ZPSKSDČ, utvrđivanje zastare kaznenog progona ili izvršenja kaznene sankcije prema domaćem pravu za kaznena djela za koja postoji nadležnost Republike Hrvatske (članak 20. točka 7. ZPSKSDČ), kao i opseg isključenja obveze provjeravanja obostrane kažnjivosti za kaznena djela iz članka 10. ZPSKSDČ.

• Načelo obostrane kažnjivosti (načelo identiteta norme)

S obzirom na to da je ovo načelo jedno od temeljnih načela ekstradicij-skog prava, za pronalaženje odgovora na pitanje kako se utvrđuje obostrana kažnjivost uzet će se u obzir rješenja domaćih sudova donesena u postupcima izručenja koji su “preteča” postupka predaje na temelju EUN.

Načelo obostrane kažnjivosti (identiteta norme) u okviru postupka izručenja obradili su mnogi autori, a o njegovu tumačenju spore se praktičari ne samo u Republici Hrvatskoj već i u drugim europskim zemljama. Naime, razlog tome jest činjenica da se države znatno razlikuju u načinu utvrđivanja obostrane kažnjivosti,⁴⁸ pa u tom smislu teorija razlikuje dvije metode ispitiva-

⁴⁶ Peers, Steve, *EU Justice and Home Affairs Law*, Third Edition, Oxford University Press, Ujedinjeno Kraljevstvo, 2011., str. 840.

⁴⁷ Peers, Steve, *EU Justice and Home Affairs Law*, Third Edition, Oxford University Press, Ujedinjeno Kraljevstvo, 2011., str. 841.

⁴⁸ Na 36. plenarnom sastanku PC-OC (Odbora Vijeća Europe koji se bavi problemima primjene konvencija koje reguliraju materiju međunarodne kaznenopravne pomoći) upozoreno je na probleme s kojima se države članice susreću prilikom utvrđivanja obostrane kažnjivosti, kao i na različitu praksu država članica Vijeća Europe. Tako, primjerice, Njemačka i Rusija utvrđuju obostranu kažnjivost *in concreto*, odnosno u konkretnom predmetu izručenja utvr-

nja obostrane kažnjivosti: metodu ispitivanja obostrane kažnjivosti *in abstracto* i metodu ispitivanja obostrane kažnjivosti *in concreto*.

Prva metoda zahtijeva ispitivanje istovjetnosti inkriminacija nekog ponašanja u zakonodavstvu jedne i druge države podvođenjem činjeničnog opisa navedenog u zahtjevu za izručenje pod odgovarajuću pravnu normu zamoljene države (u teoriji se govori o tzv. analognoj transpoziciji činjenica). Druga metoda, osim utvrđivanja postojanja istovjetnosti inkriminacija u oba zakonodavstva, uključuje utvrđivanje postojanja okolnosti koje isključuju krivnju ili protupravnost djela, postojanja razloga za oslobađanje od kazne, okolnosti koje isključuju kazneni progon (djelo je obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem, nastupila je zastara kaznenog progona, nepostojanje prijedloga ili odobrenja za progon, *ne bis in idem*, nepostojanje zahtjeva ovlaštenog tužitelja).

Neki autori razlikuju tzv. tri načina utvrđivanja postojanja “obostrane kažnjivosti”:

1. utvrđuje se samo je li ponašanje zbog kojeg se traži izručenje kažnjivo,
2. utvrđuje se je li ponašanje zbog kojeg se traži izručenje kažnjivo i postoje li zakonske pretpostavke za kazneni progon,
3. utvrđuje se je li ponašanje zbog kojeg se traži izručenje kažnjivo, postoje li zakonske pretpostavke za kazneni progon i postoji li dovoljno dokaza za donošenje osuđujuće presude (takav pristup karakterističan je za države *common law* pravne tradicije).

Načelno naš zakonodavac i praksa prihvaćaju načelo utvrđivanja identiteta norme *in abstracto*, budući da sud utvrđuje odgovara li bitno smisao i sadržaj kaznenog djela za koje se tražena osoba tereti u državi moliteljici smislu i sadržaju bilo kojeg kaznenog djela iz domaćeg zakonodavstva. Međutim, sud ujedno ispituje postoji li zastara po domaćem zakonu (okolnost koja isključuje kazneni progon, a time i kažnjivost djela za koje se traži izručenje), kao i pitanje primjene načela *ne bis in idem*, što je karakteristično za utvrđivanje identiteta norme *in concreto*. Prema tome, sukladno domaćem pravu, sud u konkretnom predmetu utvrđuje je li određena radnja kažnjiva i nepostojanje smetnje za njezin kazneni progon. Riječ je o pristupu koji je naveden pod točkom 2.

Prilikom provjeravanja postojanja obostrane kažnjivosti važan je **trenutak** koji će se uzeti kao mjerodavan za njezino utvrđivanje. Općeprihvaćeno je stajalište da se obostrana kažnjivost utvrđuje s obzirom na trenutak odlučivanja o zahtjevu za izručenje, a ne s obzirom na vrijeme počinjenja djela zbog kojeg se zahtijeva izručenje. Naime, činjenica da predmetno djelo nije bilo kažnjivo

đuju sve elemente kaznenog djela (radnju, biće kaznenog djela, elemente krivnje, nepostojanje razloga koje isključuju protupravnost i tzv. objektivne uvjete kažnjivosti). S druge strane Belgija, Danska i Švicarska utvrđuju obostranu kažnjivost *in abstracto*, odnosno utvrđuju je li određeno ponašanje kažnjivo neovisno o njegovoj pravnoj kvalifikaciji (*nomen juris*) ili postojanju okolnosti koje isključuju kažnjivost.

prema pravu zamoljene države u vrijeme njegova počinjenja, već je to postalo kasnije, nije smetnja za izručenje.⁴⁹

⁴⁹ Analiza prakse Vrhovnog suda Republike Hrvatske pokazala je nedosljednost u načinu na koji se utvrđuje obostrana kažnjivost u ekstradicijskim predmetima, odnosno da se ona utvrđuje na dva načina:

1. Obostrana kažnjivost i zastara utvrđuju se prema zakonu koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela za koje se traži predaja osobe

Rješenje VSRH, broj: II 8 Ks 1/06 od 25.1.2006. "Prvostupanjski sud pogrešno upućuje na primjenu u ovom slučaju čl. 193. st. 2. važećeg KZ (KZ/97) jer se prema čl. 3. tog Zakona prema počinitelju primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela, a ako se nakon počinjenja kaznenog djela zakon jedanput ili više puta izmijeni, obvezno će se primijeniti zakon koji je blaži za počinitelja. U vrijeme kada je počinjeno kazneno djelo (1994. g.) bio je na snazi Krivični zakona RH... Donošenjem novog KZ (KZ/97) stavak 2. čl. 193. KZ odnosi se na bludne radnje počinjene nad djetetom. Međutim KZ za ovaj oblik tog kaznenog djela predviđa strožu kaznu od one koja je Krivičnim zakonom RH bila predviđena za osnovni oblik tog kaznenog djela. ... I OKZ RH kao zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela u svom čl. 91. st. 1. za kaznena djela za koja se može izreći zatvor u trajanju do 5 godina predviđa rok zastare u trajanju od 5 godina od počinjenja tih kaznenih djela (jednako kao KZ u svom čl. 19.), a u čl. 91. st. 6. propisuje nastupanje apsolutne zastare kaznenog progona protekom dvaput onoliko vremena koliko se zahtijeva za relativnu zastaru kaznenog progona. Stoga je apsolutna zastara kaznenog progona za radnje kaznenog djela iz čl. 85. Krivičnog zakona RH koje bi bile počinjene tijekom 1994. i primjenom navedenih odredbi OKZ RH nastupila 2004. Slijedom navedenog već u času uhićenja nastupila je po citiranim zakonima RH apsolutna zastara kaznenog progona za kazneno djelo koje je predmet optužbe..."

2. Obostrana kažnjivost i zastara utvrđuju se prema zakonu koji je bio na snazi u vrijeme donošenja odluke o izručenju počinjenja kaznenog djela za koje se traži predaja osobe

Rješenje VSRH, broj: II 8 Kr-62/02 od 31. siječnja 2002. "...izvanraspravno vijeće suda prvog stupnja je na temelju opisa djela koje je počinjeno u Dubaju tijekom 1995. godine našlo da zakonski opis kaznenog djela za koje se traži izručenje odgovara kaznenom djelu zloporabe čeka i kreditne kartice iz čl. 226. st. 1. KZ. Kako se u konkretnom predmetu radi o kaznenom djelu za koje je propisana novčana kazna do 150 dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do 6 mjeseci te je sukladno čl. 20. st. 6. u svezi s čl. 19. st. 1. al. 6. KZ, u odnosu na to djelo nastupila apsolutna zastara pokretanja kaznenog postupka prije nego je imenovani stranac pritvoren odnosno ispitan."

Isto stajalište VSRH je zauzeo u rješenju broj: II 8 Kr-1/12 od 27. ožujka 2012. "...izručenik se tereti da je počinio osam kaznenih djela teške krađe iz čl. 204. Kaznenog zakona Republike Srbije stavljena mu na teret optužnicom Općinskog javnog tužiteljstva u Nišu... U optužnici se navodi da su kaznena djela počinjena u vremenu od siječnja 1992. do listopada 1994. Ova kaznena djela je moguće podvesti pod kazneno djelo teške krađe iz čl. 217. st. 1. u vezi s čl. 216. Kaznenog zakona RH/97 sa zapriječenom kaznom od 6 mjeseci do 5 godina. Odredbom čl. 19. st. 1. al. 4. Kaznenog zakona RH propisano je da se kazneni progon ne može poduzeti kada protekne pet godina od izvršenja kaznenog djela za koje se prema zakonu može izreći kazna zatvora teža od tri godine. Odredbom čl. 20. st. 6. Kaznenog zakona RH propisano je da zastara kaznenog progona nastupa u svakom slučaju kada protekne dva puta onoliko vremena koliko se prema zakonu zahtijeva za zastaru kaznenog progona. U konkretnom slučaju za kazneno djelo teške krađe iz čl. 217. KZ RH propisana je kazna zatvora u trajanju od 6 mjeseci do 5 godina,

Zabrana retroaktivne primjene kaznenog zakona zamoljene države ne primjenjuje se u postupku izručenja budući da mu je svrha pružanje pravne pomoći drugoj državi kako bi ostvarila svoje pravo kažnjavanja. Naprotiv, ako je zabrana retroaktivne primjene kaznenog zakona povrijeđena u državi moliteljici, zamoljena će država, pozivajući se na zaštitu svoga javnog poretka (klauzula *ordre public*), odbiti zahtjev za izručenje jer bi drugačija odredba bila protivna temeljnim načelima pravnog poretka zamoljene države. Naime, zabrana retroaktivne primjene kaznenog zakona jedno je od temeljnih načela pravnog poretka svake suvremene države zajamčeno odredbama ustavnog i međunarodnog ranga.

Navedene zaključke o pravu mjerodavnom za utvrđivanje obostrane kažnjivosti, kao i opseg provjeravanja postojanja identiteta norme (*in abstracto/in concreto*) treba uzet u obzir prilikom utvrđivanja obostrane kažnjivosti u postupcima predaje tražene osobe (članak 20. stavak 1. ZPSKSDČ).

- **Isključenje obveze provjeravanja obostrane kažnjivosti (članak 10. ZPSKSDČ)**

Potreba za učinkovitim pravosudnom suradnjom, s jedne strane, te postojanje uzajamnog povjerenja između država sličnih pravnih standarda i pravne tradicije, s druge strane, rezultirali su kritiziranjem načela identiteta norme i njegovim postupnim napuštanjem (katalog od 32 kaznena djela iz Okvirne odluke o europskom uhidbenom nalogu odnosno čl. 10. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU).

Polazeći od gore opisanog načina utvrđivanja obostrane kažnjivosti u praksi domaćih sudova, isključenje obveze provjeravanja obostrane kažnjivosti znači isključenje obveze provjeravanja je li određeno ponašanje kažnjivo prema domaćem pravu *in abstracto*, odnosno može li se ponašanje zbog kojeg se traži predaja određene osobe podvesti pod zakonski opis nekog kaznenog djela iz domaćeg kaznenog zakonodavstva.

- **Zastara kao razlog za odbijanje izvršenja EUN**

Prema članku 20. stavku 2. točki 7. ZPSKSDČ, zastara kaznenog progona ili izvršenja kaznene sankcije koja je prema domaćem pravu nastupila za kaznena djela za koja je izdan EUN, za koja postoji nadležnost Republike Hrvatske, razlog je za odbijanje izvršenja EUN.

Ova negativna pretpostavka za izvršenje EUN razlikuje se od zastare kao negativne pretpostavke za izručenje po tome što se uzima u obzir samo zastara

pa je protekom roka od deset godina za predmetno kazneno djelo nastupila apsolutna zastara kaznenog progona...U konkretnom slučaju zastara kaznenog progona za najmlađe kazneno djelo nastupila je istekom listopada 2004.”

prema pravu države izvršenja, i to samo u predmetima u kojima postoji sudbenost Republike Hrvatske na temelju odredbi o prostornom važenju kaznenog zakonodavstva.

Praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske znatno se razlikuje u pogledu utvrđivanja zastare kao negativne pretpostavke za izvršavanje EUN:

1. Vrhovni sud Republike Hrvatske u rješenju broj: KŽ-eun-11/13 od 20. rujna 2013. utvrdio je da “prema odredbi čl. 10. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU, isključenje provjere dvostruke kažnjivosti, domaći sud kao sud izvršenja prilikom odlučivanja o europskom uhidbenom nalogu ne provjerava dvostruku kažnjivost, dakle ne primjenjuje domaće pravo niti na temelju njega ocjenjuje o zastari kaznenog progona.”

2. Vrhovni sud Republike Hrvatske u rješenju broj: KŽ-eun 2/13 od 26. srpnja 2013. utvrdio je sljedeće: “Naime, prema ocjeni ovog suda, prvostupanjski sud je pravilno utvrdio da bi terećena kaznena djela, da se provjerava dvostruka kažnjivost prema domaćem Kaznenom zakonu, imala obilježja kaznenog djela iz čl. 217. st. 4. KZ/97 za koje je zapriječena kazna zatvora u trajanju od 1 do 8 godina, što u situaciji kada prema njemačkom Kaznenom zakonu za ta djela nije nastupila zastara, sukladno odredbi čl. 20. st. 6. u vezi s čl. 19. st. 1. al. 3. KZ/97, nije nastupila zastara niti po domaćem kaznenom zakonu, pri čemu treba reći da je u konkretnom slučaju KZ/97 blaži za traženu osobu jer bi po KZ/11 terećena kaznena djela bila kvalificirana kao kazneno djelo iz čl. 229. st. 1. t. 1. u vezi s čl. 329. st. 1. t. 3. KZ/11 za koje je zapriječena kazna zatvora u trajanju od tri do dvanaest godina, što je evidentno strože kazneno djelo.” Prema tome u ovom rješenju Vrhovni sud Republike Hrvatske zauzeo je suprotno stajalište od onog koje je zauzeo u prethodno navedenom rješenju (broj: KŽ-eun-11/13 od 20. rujna 2013.). Unatoč tome što je predaja osobe tražena zbog kaznenog djela iz čl. 10. (oružana ili organizirana pljačka), Vrhovni sud Republike Hrvatske ne samo što je provjeravao obostranu kažnjivost već je utvrđivao i nastup zastare po domaćem pravu, iako je utvrdio da zastara nije nastupila po pravu države izdavanja europskog uhidbenog naloga (Savezne Republike Njemačke).

Dakle, iz navedenih rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske proizlazi da praksa ne razlikuje zastaru kao posebnu, tzv. procesnu pretpostavku za predaju na temelju EUN od obostrane kažnjivosti kao tzv. materijalne pretpostavke za predaju na temelju EUN.

Naime, riječ je o dvjema različitim pretpostavkama za priznanje i izvršenje EUN koje su usko povezane. Dok se provjerom obostrane kažnjivosti *in abstracto* utvrđuje je li određeno ponašanje kažnjivo prema domaćem pravu, provjerom nastupa zastare prema domaćem pravu utvrđuje se postoje li smetnje za kazneni progon. Stoga i govorimo o “materijalnoj” i “procesnoj pretpostavci” za izvršenje EUN.

Članak 10. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU navodi kaznena djela za koja se neće provjeravati obostrana kažnjivost. Riječ je o teškim kaznenim djelima od posebnog interesa za Europsku uniju, koja su uglavnom inkriminirana u svim državama članicama Europske unije. Tom odredbom željelo se omogućiti predaju osobe zbog kaznenog djela navedenog u čl. 10. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU, neovisno o tome je li to djelo kažnjivo u državi izvršenja. Tako je u slučaju izvršavanja EUN za kazneno djelo koje nije kažnjivo u Republici Hrvatskoj, a nalazi se na navedenom popisu, Republika Hrvatska dužna traženu osobu predati ako su ispunjene ostale pretpostavke. Naravno, u takvom slučaju sud neće provjeravati postojanje zastare zato što sudbenost Republike Hrvatske i ne postoji.

Međutim, ako u konkretnom predmetu postoji sudbenost Republike Hrvatske, a EUN je izdan za kazneno djelo iz čl. 10. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU, domaći je sud dužan utvrditi postojanje zastare kaznenog progona.

Sudbenost Republike Hrvatske postojat će samo u pogledu onih kaznenih djela za koja su ispunjeni uvjeti iz članaka 14.-18. Kaznenog zakona Republike Hrvatske (Narodne novine broj 125/11, 144/12).

Nadalje, analizom prakse domaćih sudova uočeno je da često rješenja županijskih sudova o predaji iz članka 28. i članka 29. ZPSKSDČ nisu sastavljena sukladno navedenim odredbama, odnosno česte su bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavka 1. točke 11. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12). Naime, izreka navedenih rješenja je nerazumljiva i ne sadržava potrebne podatke (naziv države kojoj se tražena osoba predaje, osobne podatke tražene osobe, činjenični opis djela za koje se izvršava predaja, uvjete iz članka 22.a ZPSKSDČ), a obrazloženje ne sadržava razloge o odlučnim činjenicama, odnosno ne obrazlaže se postojanje pozitivnih i negativnih pretpostavki za izvršenje EUN).

3.3.3. Praksa sudova Savezne Republike Njemačke

Kako je već prije navedeno, u praksi domaćih sudova pojavila su se različita tumačenja odredbe članka 20. stavka 2. točke 7. ZPSKSDČ.

U svrhu pravilnog tumačenja te odredbe, u daljnjem tekstu prikazat će se značajnije odluke njemačkih sudova donesene u postupku izvršenja EUN, u okviru primjene komparativne metode tumačenja zakonskih odredbi.

U odluci od 3. rujna 2009., broj: EuGRZ 2009, 686-691, Ustavni sud Savezne Republike Njemačke zauzeo je sljedeće stajalište: "Zastara kaznenog progona prema njemačkom pravu razlog je za odbijanje izvršenja EUN

izdanog za njemačkim državljanima, kao i za njemačkim državljanima koji imaju državljanstvo države izdavanja, jer u takvim predmetima postoji sudbenost Savezne Republike Njemačke. Zastaru prekidaju samo radnje koje su poduzimala njemačka pravosudna tijela, tako da se radnje koje je poduzimala država izdavanja neće razmatrati.”

Isto stajalište zauzeo je Ustavni sud Savezne Republike Njemačke u odluci od 18. veljače 2010., broj: 4 Ars 16/09-N St Z-RR 2010, 177: “Neće se odobriti predaja Poljskoj, na temelju EUN, osobe koja ima njemačko i poljsko državljanstvo zbog kaznenih djela počinjenih u Poljskoj ako je u Saveznoj Republici Njemačkoj nastupila zastara. Radnje kojima je prekidana zastara u državi izdavanja i kojima bi bila prekinuta zastara u Saveznoj Republici Njemačkoj ne uzimaju se u obzir.”

4. ZAKLJUČAK

Pristupanjem Republici Hrvatske Europskoj uniji stupio je na snagu ZPSKSDČ kojim se uređuju različiti oblici pravosudne suradnje u kaznenim stvarima koji su izraz primjene načela uzajamnog priznanja sudskih odluka i uzajamnog povjerenja u pravne sustavne drugih država članica Europske unije.

Kako je europski uhidbeni nalog jedini oblik pravosudne suradnje koji su u svoja zakonodavstva implementirale sve države članice Europske unije, domaća pravosudna tijela u praksi uglavnom izdaju i izvršavaju EUN, a znatno se rjeđe koriste ostalim “instrumentima pravosudne suradnje”.

Iako se EUN relativno kratko primjenjuje u Republici Hrvatskoj (samo četiri mjeseca), praksa je upozorila na pravne praznine i na nesavršenosti ovog oblika pravosudne suradnje. Pristupanjem naše zemlje Europskoj uniji očekivanja praktičara bila su velika, jer je tzv. posrednu suradnju, u kojoj značajnu ulogu ima Ministarstvo pravosuđa kao središnje tijelo, trebala zamijeniti tzv. neposredna suradnja pravosudnih tijela zasnovana na uzajamnom povjerenju. Na opisani način dugotrajni i složeni postupak izručenja u kojem izvršna vlast ima diskrecijsko pravo odbiti izručenje tražene osobe unatoč tome što je sudska vlast utvrdila postojanje svih zakonskih pretpostavki, trebao je biti zamijenjen sudskim postupkom predaje tražene na temelju EUN u kojem su mogućnosti odbijanja predaje znatno ograničene, a rokovi za postupanje kratki. Međutim, kako su mnoge države članice Europske unije implementirale Okvirnu odluku o EUN tako da su proširile razloge za odbijanje izvršenja EUN, zadržale tijela izvršne vlasti kao središnja tijela te preuzela ovlast ocjene načela razmjernosti, postupak predaje na temelju EUN nije u cijelost ispunio očekivanja praktičara.

U Republici Hrvatskoj primjena ovog oblika pravosudne suradnje izazvala je razilaženja sudske prakse u pogledu tumačenje odredbi kojima se propisuju razlozi za odbijanje izvršenja EUN, iako je većina tih razloga bila predviđena

domaćim zakonodavstvom i međunarodnim ugovorima koji reguliraju postupak izručenja. Naime, postupak predaje na temelju EUN zamijenio je postupak izručenja, ali se od njega ne razlikuje u tolikoj mjeri da bi se napustili ili stubokom promijenili stavovi koje je zauzela dugogodišnja sudska praksa u pogledu ocjene postojanja pretpostavki za izručenje koje su u bitnom slične pretpostavkama za izvršenje EUN. Djelomično napuštanje nekih temeljnih načela ekstradicijskog prava (poput načela obostrane kažnjivosti), čije je značenje i opseg jasno utvrđen kroz sudsku praksu u postupcima izručenja, rezultiralo je u praksi tumačenjem pojedinih odredbi ZPSKSDČ (poput odredbe članka 10. ZPSKSDČ) koja su dijametralno suprotna svim prihvaćenim stavovima prakse i teorije, iako to nije opravdano samom činjenicom da je riječ o postupku predaje, a ne postupku izručenja, budući da je postupak predaje u biti pojednostavljeni i ubrzani postupak izručenja. Takvim tumačenjima dovode se u pitanje temeljna načela postupka predaje kojima se štite interesi tražene osobe (npr. zakonom propisana dobna granica za kaznenu odgovornost), države izvršenja (npr. načelo teritorijalnosti), kao i sprječava povreda nekih temeljnih pravnih načela poput načela *ne bis in idem*, kao i prava zajamčenih Poveljom Europske unije o temeljnim ljudskim pravima.

Primjena ovog Zakona u praksi je ujedno upozorila na određene pravne praznine koje često nije moguće “premostiti” teleološkim tumačenjem pojedinih odredbi ZPSKSDČ i Zakona o kaznenom postupku, tako da će zakonodavac morati te praznine “popuniti” normativnom regulacijom prilikom sljedeće izmjene ZPSKSDČ radi usklađivanja domaćeg zakonodavstva s *acquis communautaire*.

LITERATURA

1. Čapeta, T., Đurđević, Z., Goldner Lang, I., Lapaš, D., Mataija, M., Perišin, T., Podolnjak, R., Rodin, S., Selanec, G., Vasiljević, S., Reforma Europske unije, Lisabonski ugovor, Pravna biblioteka – europsko pravo, svibanj 2009.
2. Pradel, Jean, Corstens Geert, Vermeulen Gert, Droit pénal européen, 3e édition, 2009., DALLOZ, Paris
3. Krapac, Davor, Međunarodna kaznenopravna pomoć, Narodne novine d.d., Zagreb, svibanj 2006.
4. Council Sirene Manual (2003/C 38/01)
5. Peers, Steve, EU Justice and Home Affairs Law, Third Edition, Oxford University Press, Ujedinjeno Kraljevstvo, 2011., str. 841.
6. Zbirka zakona iz kaznenog procesnog prava, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2013.
7. Instruments on judicial cooperation in criminal matters of the European union and other essential international instruments on judicial cooperation, Drugi dio, V. izdanje

Summary

APPLICATION OF THE EUROPEAN ARREST WARRANT IN THE REPUBLIC OF CROATIA – EXPECTATIONS AND REALITY

The European arrest warrant is defined as a judicial decision issued by a Member State with a view to the arrest and surrender by another Member State of a requested person, for the purposes of conducting criminal prosecution or executing a custodial sentence or detention order. This warrant replaced the extradition procedure between Member States, by means of surrendering the wanted persons between judicial authorities based on the principle of mutual recognition.

The amendments to the Constitution of the Republic of Croatia (Official Gazette no. 76/2010) created the constitutional grounds for the adoption of the Act on Judicial Cooperation in Criminal Matters with the Members States of the European Union (Official Gazette no. 91/10, 81/13, 124/13), by which the Croatian legislation transposed the Council Framework Decision 2002/584/JHA of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States. The coming into force of this Act on 1 July 2013 placed national judicial bodies, and in particular the State Attorney Office, which assumed an active role in judicial cooperation cases, in a situation where they have to manage new forms of judicial cooperation based on the principles of mutual recognition, efficiency and the principle of mutual trust.

With a view to facilitating the application of European arrest warrants by practitioners, the authors analyse in this paper this particular form of judicial cooperation by using the comparative and historical method, as well as the case law of the European Court of Justice and of the Supreme Court of the Republic of Croatia.